

DELAVSKA ENOTNOST

GLASILO ENOTNIH STROKOVNIH ZVEZ DELAVCEV IN NAMEŠČENCEV SLOVENIJE

Leto L, št. 20

Izhaja vsako soboto

Ljubljana, 29. septembra 1945

Cena Din 2.—. Mesečna naročnina Din 8.—.

I. kongres ESZDN Slovenije

Je manifestiral moč delavskega razreda Slovenije in dal smernice za bodoče delo strokovnih organizacij

Tovariš Matevž Hace, predsednik Glavnega odbora odvarja kongres

Za veliki kongres Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščencev Slovenije so čez noč v svojih prostih urah delavci in delavke večine obratov in tovarni spreminili Ljubljani lice, meščani pa so v pozdrav slovenskim delavcem razobesili zastave. Tovarne v Mostah in na Viču, celo visoki tovarniški dimniki so bili okrašeni s kilometri zelenih vencov in s tisoči nacionalnih in rdečih zastavic. Palača bivše delavske zbornice, ki je sedež osrednje sindikalne organizacije in vseh zveznih tajništev in kjer je noč in dan poslovala kongresna pisarna, je bila posebno slavnostno okrašena in ponoči razsvetljena z reflektorji. Z gradu pa je blestela velika iluminacija: »Živel I. kongres ESZDN! Z glavnega kolodvora so venomer prihajale nove množice delegatov in udeležencev kongresa. Prva pot vsakogar je bila v kongresno pisarno, ki je bila preobremenjena je pa vendarle okrepila s hrano in stanovanjem tisoče nepredvidenih gostov. Pri vsej požrtvovalnosti zaradi nepričakovane navela vsem ni bilo mogoče ustreči.

V nedeljo zjutraj pa so se začele zbirati še večje množice v smeri proti Taboru. Z vseh strani Slovenije so prihajali delavci in delavke, nameščenci, kmetje in kmetice na okrašenih vozovih in avtomobilih.

Za ta pomemben kongres, prvi kongres delavskega razreda Slovenije v svobodi, je bila potrebna največja dvorana v Ljubljani, ki je poleg številnih gostov in zastopstev sprejela ta dan tudi 430 izvoljenih delegatov večine sindikalnih podružnic iz vse Slovenije.

Mogočna stavba na Taboru je vsa okrašena pričakovala svojih gostov. Posebno procelje je bilo vse v zelenih vencih, zastavah in zastavicah nad glavnim vhomom pa je prevladovala velika parola:

ZIVELA ENOTNOST DELAVSTVA V FEDERATIVNI DEMOKRATSKI JUGOSLAVIJI!

Ob pol devetih so začeli prihajati častni gosti in delegati. Velika dvorana na Taboru je dajala pomemben zunanji okvir zgodovinskemu kongresu delavskega razreda Slovenije, okvir, ki je bil povsem v skladu s svetlimi tradicijami slovenskega delavca in nameščencev, kajti izražen je bil močan povdarek svečanosti na zunanji in po vsebini. V okoliščini, na prevladujočem mestu je nameščena velika slika maršala Jugoslavije, predsednika Zvezne vlade ĐJF.

JOSIPA BROZA - TITA.

S tem je bil izražen tudi simboličen povdarek dejstva, da je bil v svoji avtoritarni vlogi v junjski osvobodilni vojni, v požrtvovalni obnovi porušene domovine in v edinstveni izgradnji nove Jugoslavije prav delavski razred poklican, da je od svojih najboljših dal svojega najboljšega, največjega genija, prejel kovinorja in sindikalnega funkcionarja, da vodi vse delovno ljudstvo Jugoslavije iz zmage v zmago. V posebni vrsti pa so na predložitni steno med velikimi rdečimi zvezami dajale poudarka tradicijskim izvorom idejne močnosti delavskega razreda velike slike, ki nosijo napise:

MARX, ENGELS, LENIN IN STALIN.

Velika, rdeča zastava je izražala ledno naprednega delavskega razreda slovenske in jugoslovanske zastave s peterokrako zvezdo, pa sta povdarjali nacionalni okvir kongresa, kongresa delovnega ljudstva Slovenije v čvrsti povezanosti z delavskim razredom Jugoslavije. Pšenično klasje v zelenih vencih s katerimi je bila okrašena vsa dvorana, pa je očitovala nerazdružljivo zvezo delavca in kmeta. Enotnost delavskega razreda Slovenije so mogočno povdarjali prapori vseh

26 strokovnih zvez, ki so bili častno razvrščeni ob vsej desni strani prostrane dvorane. Ko so delegati in gostje prihajali v dvorano, je godba »Zarje« na balkonu nad odrom igrala priljubljene partizanske bojne marše...

Svečana otvoritev kongresa

Kongres se je pričel z državno himno, ki jo je dvorana poslušala stoje. Nato je predsednik Glavnega odbora ESZDNS tovariš Matevž Hace otvoril kongres.

Pozdravil je častne goste in sicer ministra za socialno skrbstvo zvezne vlade dr. Antona Kržišnika, zastopnika Narodne vlade

de Slovenije ministra za industrijo in rudarstvo tovariša Franca Leskoška, ministra za trgovino in preskrbo dr. Ladislava Vavpetiča, pomočnika ministra za socialno skrbstvo Toneta Tomana, ministra za gozdarstvo Toneta Pfeiferja, generalnega majorja Ivana Mačka, zastopnika vojaške misije Rdeče armade podpolkovnika Borisa Nikolajeviča Bogomolova, zastopnika Jugoslovanske armade generalnega poročnika Peke Dapčevića, zastopnika Velike Britanije Franka Waddemsa, upravnika Čehoslovaškega konzulata Stanislava Hovorka, zastopnika Glavnega odbora ESZDNJ tovariša Josipa Čazija, zastopnike federalnih odborov ESZDNJ tovariše Joviča Desimira za Srbijo, Alfireviča Petra za Hrvatsko, Vaso Trikiča za Bosno in Hercegovino, Asparuha Korubinovskega za Macedonijo, podpolkovnika Josipa Skočiča, predsednika Mestnega narodno osvobodilnega odbora piatelja Frana Albrehta, zastopnika kmetijske delegacije na čelu s kmetom tov. Tone Harnierjem iz Tržišča pri Kranju, direktorja pošte in telegrafa majorja Vladimirja Senka, zastopnico AFZ Angelco Ocepka, za toponika Zveze slovenske mladine Gustla Gšperiča, zastopnike društva za kulturno sodelovanje s Sovjetsko zvezo, primorske in koroške delegate ter odposlance iz vseh delov Slovenije, ki so prišli, da postavijo skupne temelje enotne sindikalne organizacije in smernice za delo pri obnovi domovine.

Predsednik tovariš Matevž Hace je predlagal, da se izvolijo v

častno predsedstvo:

Pred edik Zvezne vlade Jugoslavije tovariš maršal Josip Broz Tito, podpredsednik Zvezne vlade Jugoslavije tovariš Edvard Kardelj, predsednik Narodne vlade Slovenije tovariš Boris Kidrič, predsednik Izvršnega odbora OF Slovenije tovariš Josip Vidmar, minister za industrijo in rudarstvo tovariš Franca Leskošek, predsednik Glavnega odbora ESZDNJ tovariš Đuro Salaj, general-poručnik komendant IV. armije tovariš Pečo Dapčević.

Predlog je bil sprejet z burnim odobravanjem in navdušenimi vzkliki.

Nato je bilo soglasno in z odobravanjem izvoljeno sledeče

delovno predsedstvo:

Tov. Hace Matevž, predsednik Glavnega odbora ESZDNS; tov. Svetek Frane, podpredsednik Glavnega odbora ESZDNS;

tov. Koleša Viktor, član Glavnega odbora ESZDNS; tov. Canžek Andrej, predsednik Krajevnega zveznega sveta Maribor; tov. Beve Tone, predsednik podružnice ESZDNS Trbovlje; tov. Pleš Andrej, predsednik Krajevnega zveznega sveta Ječnice; tov. Svetek Andrej, predsednik Krajevnega zveznega sveta Celje; tov. Živič Ljudmila, tajnica Krajevnega zveznega sveta Kranj; tov. Kušlan Marička, tajnica Krajevnega strokovnega sveta Ljubljana; in tov. Razdrih Feliks, član Okrožnega odbora OF Novo mesto.

Kongres je izvolil nato naslednjo

verifikacijsko komisijo:

tov. Rudolf Ganzitti, član Glavnega odbora ESZDNS; tov. Alojzij Diačič, član Glavnega odbora ESZDNS; tov. Tone Ravšar, rudar, Mežica; tov. Simon Lešek, kovinar, Celje in tov. Janez Fister, delavec, Kranj. Prav tako sta bila izvoljena

zapisnikarja:

tov. Ivan Čuk, tajnik Zveze prosvetnih delavcev in nameščencev, Ljubljana in tov. Frane Černe, predsednik Krajevnega medstrokovnega sveta v Ljubljani.

Vsi predlogi so bili enoglasno sprejeti.

Pozdrav predstavnikov zvezne vlade

Prvi je pozdravil kongres minister za socialno skrbstvo pri zvezni vladi dr. Ant. Kržišnik. Orisal je položaj delavcev in nameščencev v bivši Jugoslaviji, ko se je moral slovenski delavec skupno s tovariši ostalih narodov Jugoslavije boriti proti vladajoči reakciji za najosnovnejše človeške pravice. Leta 1941. je reakcija pokazala svoje pravo lice. Deloma je pobegnila v inozemstvo, deloma se doma zvezala z okupatorji. Slovenski delavec pa je odšel v gozdove ter je kot borec, poveljnik ali kot politični voditelj na vseh področjih borbe v celoti storil svoj dolžnost.

Z novo federativno demokratično Jugoslavijo je spremenil tudi položaj delavskega razreda. Delavski razred ni več tlačena raja, marveč je skupno s kmeti in pošteno inteligenco postal temelj in nosilec državne oblasti. V zvezi s tem so dobile velik pomen naše strokovne organizacije. Strojovne zveze ne bodo skrbale samo za razredne koristi, kajti poleg njih imajo težko in odgovorno delo pri obnovi gospodarstva, dvigu proizvodnje, organizaciji

borbe proti vsem sabotirjem in škodljivcem gospodarstva. Gospodarstvo in politika sta tesno povezana. Sindikati pa imajo tudi v volilni borbi častne pravice in dolžnosti. Slovenski delavci bodo prav tako kot njihovi ostali jugoslovanski tovariši oddali svoj glas za novo Jugoslavijo.

Narodna oblast in strokovne zveze so danes najtesneje povezane. Naša narodna vlada pristopa k uresničenju vseh zahtev, ki so jih postavile Strojovne zveze delavcev in nameščencev za Jugoslavijo na svoji prvi konferenci januarja t. l. Zakon o socialnem zavarovanju za vso Jugoslavijo, je položil temelje našemu novemu socialnemu zavarovanju.

V teku je združenje raznih nosilcev socialnega zavarovanja. Naš novi federalni zakon že vsi likvidirajo stare nosilce. Nova organizacija bo poenostavila in povežala dosedanje uprave. Vodila bo neposredno borbo proti birokraciji, ki je zlasti v tej ustanovi tako razpasena. Zato pa je potrebna aktivna pomoč sindikatov, ki bodo z nadzorom od spodaj in s kritiko preprečili vse pojave birokracije. Potrebna je tudi temeljita reforma zdravstvene službe, koordinacija zdravstvene politike s splošno zdravstveno politiko države. Posebna komisija osrednjega zavoda za zavarovanje v Zagrebu bo izdelala v sporazumu z ministrstvom za socialno skrbstvo osnutek novega zakona o socialnem zavarovanju, ki bo predložen v pretnes sindikatom, da povedo svoje mnenje. Z uredbami o plačah in medzah so izenačene pravice in dolžnosti vseh delavcev, zasebnih in državnih. Z novim uradniškim zakonom bo v kratkem izšel, bodo državni uradniki in državni uslužbenci vključeni v splošno socialno zavarovanje. Vprašanje je tudi o državnih uslužbencev in zavarovanje za primer bolezni bo rešeno v okviru socialnega zavarovanja, ki se bo postopno razširilo na vse one, ki žive od meze za svoje delo. Novi zakon o reševanju delavskih sporov in zakon o delavskih zaupnikih tvori širši uvod v vrsto zakonov, ki bodo zamenjali stare socialne zakone. Stojimo pred reformo inspekcije dela in posredovanja dela. Vprašanje delovnih sil v inozemstvu, zlasti naših slovenskih rudarjev v Franciji, Belgiji in Nemčiji postaja vsak dan bolj pereče. Naloga naše narodne oblasti je, da desetstisoče naših rudarjev in drugih delavcev vrne v domovino. Drugim pa, ki se ne bodo vrnili, bo potreba z mednarodnimi pogodbami zaščititi položaj in jih izenačiti z ostalim delavstvom. O vsaki novi uredbi se ministrstvo za socialno skrbstvo predhodno posvetuje z glavnim odborom strokovnih zvez. Potrebno pa je tudi, da o vseh uredbah in zakonih razpravljajo vsi sindikalni forumi, da bodo ti zakoni pripravljeni tako, da bodo v resnici služili svojemu namenu.

Govor ministra za industrijo in rudarstvo tov. Franca Leskoška

»Dragi tovariši in tovarišice! V imenu Narodne vlade Slovenije vas najprijetneje pozdravljam v glavnem mestu Slovenije.

Tovariši in tovarišice, že moj predgovor mi je omenil kaj je delavski razred Slovenije storil pred našo narodno domovinsko vojno, kako se je boril v stari Jugoslaviji in kakšen del je delavski razred doprinesel v tej narodni osvobodilni borbi.

Delavski razred je imel težko življenje v stari Jugoslaviji. Mi smo to na lastni koži izkusili mi, ki smo se borili v prvih vrstah. Preganjanja, ječe, brezposelnost, vse to je moral naš delavec prenašati in, ko je bila Jugoslavija razkosana in okupirana od fašistov, je delavski razred prvi stopil na plan, šel v borbo in prva je počila puška delavca na naših frontah. Delavci so vedno stali v prvi vrsti v borbi in so vse storili v osvobodjenem zaledju, da je naša vojska imela vse, kar je potrebovala, v okupiranih krajih krepko sabotirala. Brez potrebnega orožja so popravljali orožje, mitraljeze, tonove, puške in vse drugo kar je vojska rabila. Vse to so ustvarjali takorekoč iz nič. Pokazali so, da so oni tista sila, ki bo tudi v bodoče gradila našo državo in našo domovino. Ko so bili okupatorji izgnani in ko smo bili osvobodjeni, je bil delavski razred tisti, ki je šel z udarniškim delom naprej: v rudnike, delavnice, podjetja, da je ustvaril to kar danes imamo. Razumel je potrebo časa. Rudarji so delali, prav tako kovinarji in drugi in ko se hrane ni bilo dovolj so rudarji kopal premog, dasi so bili lačni, toda zavedali so se da je treba domovino obnoviti in ta zavest jih je krepila, da so lahko storili svojo dolžnost.

Kot minister za industrijo in rudarstvo se vam tukaj zahvaljujem. Vi ste pomagali državi, vi ste pokazali, da ste bili vedno za našo novo narodno vlado in njej v pomoč. Storili ste svojo dolžost. Danes se vrši kongres enotnih sindikatov zveze delavcev in nameščencev. Sklepati boste o delu v tovarnah in organizaciji, potrdili delo odbora, ki vas je do danes vodil in postavil nove temelje naše organizacije.

Glavna naloga delovnega ljudstva je da se obnove naše porušene vasi in mesta, ceste in mostovi in da zgradimo obrate, ki bodo v čast in ponos domovini, ter v blagostanje vsega naroda.

Naj žive enotni sindikati in naše delovno ljudstvo!

Za njim je govoril

Brzobjavka maršala Tita

I. sindikalnemu kongresu

Beograd, 23. sept. 1945.

»Dragi tovariši! Kljub svoji najboljši volji mi preobilica državnih poslov ne dovoljuje, da se odzovem vašemu pozivu ter obiščem kongres. Dovolite mi, da po tej poti pošljem vsem udeležencem kongresa svoj prisrčen pozdrav in mnogo želja za uspešno delo kongresa.

Vam, da se zavedate velikega pomena vašega kongresa tako v pogledu zaštite koristi delavskega razreda, odnosno vseh sodelavcev, kakor tudi v pogledu obnove naše razrušene domovine. Ob tej priliki želim pridržati požrtvovalno delo slovenskih delavcev in ljudske inteligence pri obnovi vaše ožje domovine Slovenije ter lepe uspehe, ki ste jih dosegli v proizvodnji, kar služi v vzgled ostalim krajem Jugoslavije.

Nadaljujte svoje delo po tej poti, povečajte še bolj proizvodnjo sredstev, potrebnih za življenje naših narodov, ker boste s tem največ doprinesli k okrepitvi narodno osvobodilne borbe in ustvaritvi boljših pogojev za življenje delovnega ljudstva.

Smrt fašizmu — svoboda narodu!

Maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito.

pomočnik ministra za socialno skrbstvo tov. Tone Toman

In pozdravi zborovalce v imenu ministrstva za socialno skrbstvo Narodne vlade Slovenije ter v imenu odnosega ministra tovarišice Vile Tomšičeve in povdaril, da naj bo enotnost, ki so jo skovali v času osvobodilne borbe prvi naši najboljši delavski tovariši, še vnaprej vodilo na polju socialne politike. Skupnost enotnih delavskih strokovnih organizacij in del ministrstva za socialno skrbstvo bo v današnjem času tesno povezano za rešitev vprašanj, ki nastopajo po vsaki vojni v večjem obsegu. Zaradi tega naj bo naša skupnost, naša enotnost temeljna sila pri obnovi naše porušene domovine. Naj živi enotnost delavskega razreda, naj žive enotni strokovni sindikati!

V imenu Rdeče armade je pozdravil kongres podpolkovnik Bogomolov

»Tovariši in tovarišice! Pozdravljam vas v imenu vojakov in oficirjev Rdeče armade! Vi stopate v novo dobo, v dobo miru in dela za obnovo. Od vas vseh, od vas delavcev v rudnikih in tovarnah, od vas inteligentov je odvisno kako bo to delo uspelo. Zastaviti boste morali vse napore in vse svoje energije, da boste obnovili kar je porušeno. Na tem področju ste dosegli lepe uspehe. Ista sloga, ki vas je vodila v borbi, naj vas vodi tudi pri delu. Sindikati, v katerih so združeni ročni in umski delavci, so temelj enotnosti in ono torišče, na katerem si boste izvajali svoje pravice. Tovariši! Sindikati so tudi visoka šola za ljudstvo in inteligenco, sindikati igrajo veliko vlogo v politiki in obrambi slovenskih pravic. Vedno pa se zavedajte, da je v enotnosti možno doseči vse. Želim, da bi vas tudi pri napornem delu vašega kongresa vodila ideja sloga. Naj živi I. kongres slovenskega delovnega ljudstva!«

Tovariš Bogomolov je bil med govorom neprestano prekinjan z bučnimi in navdušenimi klici. Zborovalci so stojali in do go vzklikali Rdeči armadi in generalisimu Stalinu.

Pozdrav zastopnika Jugoslovanske armade

Podpolkovnik Josip Skočič je v imenu Jugoslovanske armade pozdravil I kongres in je med drugim dejal:

»Naša vojska visoko ceni velike žrtve, ki so jih dali delavci vse Jugoslavije in dobro ve, koliko žrtve je dal slovenski proletarijat v borbi za svobodo domovine. Verujemo, da prav delavci, njihova enotnost in njihova poštenost jamčijo, da bo naša domovina zares obnovljena in da bomo tudi na tem področju zmagali. Delavci bodo oni, ki bodo uničili zadnje ostanke fašizma. Vojska bo čuvala in branila pridobitve narodno osvobodilne borbe ne samo pred notranjimi sovražniki, marveč bo čuvala tudi graditev naše domovine, delo delavcev in kmetov in vseh poštenih ljudi pred vsakršnim napadom.«

Zastopnik Glavnega odbora ESZDN Jugoslavije tov. Josip Cazi

»Tovariši in tovarišice! V imenu Glavnega odbora enotnih sindikatov Jugoslavije pozdravljam I. kongres Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščenecv Slovenije, ki se vrši v beli svobodni Ljubljani. V čem je značaj tega kongresa? Prvič v tem, da boste vi na tem kongresu ponovno manifestirali in utrdili enotnost in voljo, da se očuva v krvavi štiriletni heroji borbi proti okupatorju ustvarjena in izkovan enotnost delavskega razreda, da ne boste dovolili niti v bodoče cepčenja in razbijanja enotnega delavskega razreda.

Zgodovina borb za svobodo in demokracijo po svetu in pri nas, nas uči, da samo tam, kjer je delavski razred očuval enotnost, da samo tam ni bilo fašizma. Naša borba je dokazala, da samo enotnost delavskega razreda doseže zmago nad fašizmom.

Enotnost delavskega razreda je sedaj bolj potrebna kot kdaj prej, ker na ruševinah stare ni vredne družbe moramo izgraditi nov skupen dom, novo državo, ki bo mati, izvor sreče in blagostanja vsega našega delovnega ljudstva.

Drugi značaj je v tem, da se boste tukaj odločno izjavili za Ljudsko fronto. Delavski razred Slovenije na čelu s Komunistično partijo Slovenije je bil iniciator, hrbtenica o srce Ljudske fronte, ljudske vstaje in herojske zmage slovenskega naroda. V Ljudski fronti, ki je zveza delavskega razreda, kmetov in delovne inteligence, morajo delavci in nameščenici najkakovnejše sodelovati, delati in napraviti vse, da postane Ljudska fronta še večja še močnejša.

Delavski razred se ne sme odvojiti od Ljudske fronte, ker je program fronte tudi program delavskega razreda, naloge fronte so tudi naloge delavskega razreda, zmaga fronte je tudi naša zmaga. To pomeni, da vsak delavec in nameščenec enotnih sindikatov mora biti tudi član Ljudske fronte.

Tretjič: vi boste na kongresu manifestirali odločnost in voljo, branili ljudsko oblast, demokracijo federativno Jugoslavijo, da boste pri volitvah za ustavodajno skupščino glasovali za njeno republikansko obliko — za republiko. Ta država, ta oblast je oblast ljudstva. Kdo je ljudstvo? Ljudstvo je delavski razred, so kmetje in delovna inteligence. Ta država je naša država, država delavcev in nameščenecv. In ne samo, da bomo za njo glasovali, temveč bomo vedno pripravljali tudi s puško v roki braniti njene meje in njeno oblast, katero smo sami ustvarili.

Cetrlič: na kongresu se bo razpravljalo o gospodarskih nalogah in gospodarskem položaju delavcev in nameščenecv. Gospodarski položaj ni dober. Delavcem in nameščenecv primanjkuje hrane in obleke. Kakšne bi bile naše razmere, če bi bili na obali takoj vojni spekulanti in bogataši? Gorje tadej nam, gorje našim otrokom. Delavci in nameščenici morajo ceniti in pomagati z vse svojo močjo pri naporih naših oblasti in njeno gospodarsko politiko ki je usmerjena proti kapitalističnemu brezdušnemu izrabljanju gospodarskega dviga širokih ljudskih množic. Razumeti moramo da delamo za sebe in za naše družine. Večja proizvodnja, boljše prometna sredstva pomenijo več kruha, več mesa, več obleke in več čevljev pomeni hitrejšo zmago na gospodarski fronti, hitrejšo zmago nad reakcijo pomeni hitrejšo izgradnjo naših domov zadovoljstva in sreče.

Blagostanje in sreča se ne morejo takoj

ustvariti. Med in mleko ne bosta tekla po Sloveniji kot teče naša Ljubljana, kot teče ta Drava in Sava po slovenski zemlji. Da bi dosegli boljše življenje, da bi osigurali našo eksistenco in eksistenco naših družin, bomo morali še nekaj časa potrpeti in se mučiti. Potrpeti in mučiti se bomo za nas same, za naše družine, za naše otroke, za njihovo bodočnost in za bodočnost naših pokolenj.

Kot smo v vojni nosili breme borbe in smo z borbo ustvarili svobodo in ljudsko oblast, tako bomo tudi zdaj mi delavci in nameščenici nosili najtežje breme gospodarske obnove in ustvarili domovino socialnih ekonomskih pravic, pravično razdelitev produktov in domovino materialnega blagostanja.

Petič: značaj vašega kongresa je v tem, da boste vi sprejeli taka pravila, izbrali v vaš odbor take tovariše in tovarišice, ki bodo sposobni, odločni in voljni, da vas vodijo v borbo za ustvaritev vaših idealov.

Se enkrat vas pozdravljam in vam ključem: srečen uspeh v delu na vašem I. kongresu! Naprej v borbo za izgradnjo domovine, za izgradnjo boljše in lepšega življenja! Vse za skorajšnjo gospodarsko obnovo in za gospodarsko zmago! S Titom v lepšo in boljše bodočnost!

V imenu mesta Ljubljane in Društva za kulturno sodelovanje s SSSR

je govoril pisatelj Fran Albreht in pozdravil kongres ter se zahvalil delavcem za vso poštovanost v domovinski vojni. Dejal je, da Komunistična partija ne bi mogla brez te poštovanosti nikdar izdati tako pogumnega in odločnega odpora slovenskega naroda. Brez junaka in trde borbe slovenskega delavskega ne bise mogle nikdar izpolniti besede Ivana Cankarja: »Narod si do pisal sodbo sam, ne frak mu je ne bo in ne talar!«

Zastopnik kmečke delegacije

tov. Ivan Hafner je pozdravil kongres in med drugim dejal: »Slovenski kmet se zaveda pomena enotnosti delovnega ljudstva pri političnem evanju pridobitve štiriletno osvobodilne borbe in pri dviganju proizvodnje, ki je predpogoj za obnovo domovine. Kmečki človek se pridružuje silnim naporom naših delavcev s svojim delom, ker se zaveda, da je uspeh odvisen od skupnega dela, da je od tega odvisno izboljšanje materialnega položaja vsega naroda. Vemo, da marsikje še prevladuje v odnosu med delavci in kmeti tako gledanje, s katerim so nekoč razdvajali delavca in kmeta stari protiljudski režimi. Zato kot zastopnik kmetov na tem velikem kongresu ponovno povdarjam, da se zavedamo, kaj je potrebno za našo državno enotnost, za enotnost delovnega ljudstva. Ta nerazdružljiva povezanost bo najmočnejši steber Ljudske fronte in največje jamstvo za evanje pridobitev naših delovnih množic. Kmečki človek se pridružuje silnim naporom naših delavcev s svojim delom, ker se zaveda, da je od tega odvisno izboljšanje materialnega položaja delovnih množic vsega naroda. Se danes sčuvajo nekateri protiljudski elementi kmetje proti delavcem. Toda kmečko ljudstvo se je v borbi povežalo z našimi delavci in ni sile, ki bi ju mogla razdružiti. Delavci pomagajo kmetu pri njegovem delu, kmetje pa bodo z živčnim podpori našega delavca. Tudi kmetje bodo udarniško delali, da bodo pridelali čim več, da bodo lahko čim več nudili delavcu in delovnemu ljudstvu. Naj živi povezanost delavcev in kmetov!«

Pozdrav žena

Nato je pozdravila kongres v imenu AFŽ tovarišica Angelca Opekova, ki je povdarila povezanost slovenske, posebno delavske žene, z narodno osvobodilno borbo in njeno voljo, da bo čim več doprineša k hitri obnovi. Žene se bodo čimveč povežale s sindikati in ostalimi organizacijami za očuvanje pridobitev narodno osvobodilne borbe

V imenu Zveze mladine Slovenije

je pozdravil kongres tovariš Gušti Gašper šič, ki je povdaril, da je kongres sindikatov obenem tudi praznik vse mladine Slovenije ki vidi v enotnih strokovnih zvezah glavni steber Ljudske fronte. Slovenka mladina se zaveda, da so enotni sindikati jamstvo za čim hitrejšo obnovo in izgradnjo naše domovine.

Z velikim odobravanjem je kongres poslal sledeče brzojavne pozdrave:

Predsedniku Narodne vlade DFJ tov. Josipu Brozu-Titu maršalu Jugoslavije, Beograd

I. Kongres Enotnih sindikatov delavcev in nameščenecv Jugoslavije za Slovenijo v Ljubljani z dne 23. septembra 1945 Vam po šilja plantiče pozdrave vsega delovnega ljudstva slovenskih sindikatov in Vam k podelitvi najvišjega sovjetskega odlikovanja »Reda zmage« čestita od srca in v ponosni zavesti, da korakajo pod Vašim preudarnim vodstvom narodi Jugoslavije z delovnim ljudstvom na čelu v nezlomljivi demokratični enotnosti v svetlo in srečno bodočnost. Živel naš ljubljani tovariš, narodni heroj in voditelj, maršal Josip Broz Titov!

Črnogorski sindikati pozdravljajo kongres

Tovariš Matevž Hec je prečital brzojavko, ki jo je poslal Glavni odbor sindikalne zveze Črne gore: »Ker nam ni moglo, da pošljemo delegata na vaš I. kongres, delavci in nameščenici Črne gore, ki so čvrsto povezani v enotne sindikate, vam pošiljajo borbeno pozdrave z globokim prepričanjem, da bodo na vašem svobodnem kongresu postavljene zgodovinske odločbe za dobrobit in srečo delavskega razreda Slovenije in vsega delavskega razreda Jugoslavije, ki je za našo stare Jugoslavije stal na čelu antifašističnega gibanja, a v dobi štiriletna slave borbe nosil največje breme v borbi proti fašističnemu okupatorju in domačim izdajalcem. Živel I. sindikalni kongres delavskega razreda Slovenije živega enotnost delavskega razreda Jugoslavije, živel naš dragi vodja maršal Tito. — Predsedništvo Kraljevega odbora enotnih sindikatov delavcev in nameščenecv za Črno goro. Predsednik: Vlaho Božovič, Tajnik: Mihaško Milović.«

Tov. Josipu Visarionoviču-Stalinu, generalisimu Sovjetske zveze, Moskva

Delavci in nameščenici federalne Slovenije, zbrani na svojem I. sindikalnem kongresu o osvoboditvi, izrekajo Vam, Rdeči armadi, vsem narodom Sovjetske zveze hvalečnost za neprecenljivo moralno, krvno in materialno pomoč v času domovinske vojne, brez katere pomoči bi postali žrtev fašističnega robarja, in zagotavljajo, da bodo storili vse, da se čvrsta vez, skovana med nami in Sovjetsko zvezo v času borbe, pogloblja in vsestransko utrjuje tudi v času obnove in izgradnje a boljše bodočnost našega delovnega ljudstva. Vaše ime, tovariš generalisim, nam je ilo vzpodbuda in težkih dneih borbe in nam o vzpodbuda tudi pri graditvi naše domovine v času mira.

Konferenci zunanjih ministrov London

I. Kongres Enotnih sindikatov delavcev in nameščenecv Jugoslavije za Slovenijo v Ljubljani z dne 23. septembra 1945 želi vaši konferenci polnega uspeha v prepričanju, da bodo sklepi te konference za vselej odpravili trivčne, v strnjeno ozemlje jugoslovenskih narodov vsekane meje proti katerim so se pod vodstvom maršala Tita borili v vrstah jugoslovanske armade tudi junaki italijanskega, slovenskega in hrvaškega naroda iz zaslužnega Slovenskega Primorja in Trsta, žrtvujoč se hkrati za skupno pravično stvar in zmago Združenih narodov nad fašističnimi imperialističnimi napadalci.«

Kongresu svetovne sindikalne federacije, Pariz

I. Kongres Enotnih sindikatov delavcev in nameščenecv Jugoslavije za Slovenijo v Ljubljani z dne 23. septembra 1945 pozdravlja navdušeno vaš I. kongres delavskega razreda vsega sveta in sporoča tovariške želje, da bi se vaše delo končalo z uspehom in z ustanovitvijo enotnih sindikatov sveta.«

Tov. Edvard Kardelj, podpredsednik vlade DFJ in šef jugoslov. delegacije, London

I. Kongres Enotnih sindikatov delavcev in nameščenecv v Ljubljani z dne 23. sept. 1945 spremlja kot tolnač po narodno osvobodilni borbi združenega delovnega ljudstva Slovenije za zaupanjem in ljubeznijo Vaše napore za do-

Zastopniki Primorske, Trsta, Istre iz vse Jugoslavije govorijo

V začetku popoldanskega nadaljevanja kongresa je podpredsednik tovariš Svetek iskreno pozdravil zastopnike Primorske in Istre ter tajnika Centralne zveze rudarjev tov. Vipotnika iz Beograda. Pred prehodom na dnevni red je navedenim tovarišem dal besedo.

Prvi je govoril

tov. Jovič Desimir iz Srbije,

ki je pozdravil kongres v imenu Zemaljskega odbora Srbije. Vojvodine in Bosne. Pozval je na čim irdejšo enotnost delavskega razreda, ker le v enotnosti delavskega razreda vse Jugoslavije je jamstvo za našo končno politično zmago, za dokončno uničenje reakcije, za zmago na gospodarskem polju, s čimer se bo tudi delavcu, ki mora danes največ žrtvovati, izboljšalo ekonomsko stanje. H koncu je zaželel kongresu mnogo uspehov.

Drugi je govoril

Manifestacijska povorka

delavske enotnosti

Ze med svečanim delom kongresa so se čuli v dvorano vzkliki, vriskanje in harmonika. Množica se je zbirala za povorko. Vse bližnje ulice so bile natrpane z ljudstvom, okrašenimi vozovi in avtomobili — vsi so sledili slavnostnemu delu otvoritve kongresa, ki jim ga je prenašal iz dvorane zvočnik.

Ob pol enajstih so začeli delegati zapuščati dvorano in se pred domom na Taboru razvrščati v povorko. Jekleni in odkriti obrazi delegatov in vseh ostalih zastopnikov delavskega razreda, so izražali sproščenost in neizrekljivo veselje, v vseh očeh si lahko bral isto misel: »PRIBORILI SMO SVOBODO. ENOTNI GRADIMO VZORNO DRŽAVO IN SPET BOMO ZMAGALI!«

Take povorke, kakor se je razvila danes, gotovo še ni videla Ljubljana. Morje zastav, napisov in praporov in okrašene hiše na obeh straneh ulic so dajale povorki slavnostno lice in nepregledne množice meščinov so v strnjenem špalirju pozdravljale junake dela.

Na čelu povorke si lahko videl zastavonošo z našo lepo novo sindikalno zastavo glavnega odbora ESZDNS, slovensko in jugoslovansko zastavo, za njimi pa velike portrete naših voditeljev: Maršala, Engelsa, Lenina, Stalina in Tita. Po poti, ki so jo delavci in nameščenici slovenskih sindikatov in tovariši.

Z vseh oken so gledali meščani, občudno in nepregledno vrsto delovnih množic in pester slike, ki so se vrstile pred njimi. Veličastni je bil pogled na gozd praporov šestindvajsetih strokovnih zvez.

V povorko so se uvrstili tudi vsi visoki gostje — predstavniki oblasti in vojske, da je bil občutek povezanosti ljudstva z njegovo oblastjo še močnejši. Za njimi so se razvrstili delegati Podružnice so poslane na kongres najboljše med najboljimi, one, ki so se pri delu najbolj izkazale. Tu si videl rudarja, tam kovinarja in spet svetovnega delavca. Skratka — vse stroke so bile številno zastopane. Mnogo je bilo podružnic, ki so na čelu svoje skupine v manifestacijsko povorko postavile svoje udarnike, da so jih

sego mednarodnega priznanja narodno politične svobode izmučenega Slovenskega Primorja s Trstom in Gorico ter Beneške Slovenije. Brzojavljamo začasnemu konferenci zunanjih ministrov in prosimo, da jo zagotovi, da stoji za Vami sklenjeno vsi narodi zavezniške Jugoslavije.«

Predsedniku Narodne vlade Slovenije tov. Borisu Kidriču, Ljubljana

I. Kongres Enotnih sindikatov delavcev in nameščenecv v Ljubljani z dne 23. sept. 1945 pozdravlja prvo slov. narodno vladno hvalečnostjo in priznanjem za vse doslej izvedene napore v prid obnovi Slovenije in Jugoslavije in zagotavlja v imenu delavskega razreda Slovenije od svoje strani polno pripravljenost sodelovanja in obnovega tekmo vanja v delu. Tako kot je delavski razred že doslej dal najsilnejše napore za skupno stvar, hočemo tudi v bodoče izvršiti današnjo prvo dolžnost vsakogar med nami.«

Tovarišu Djuri Salaju, predsedniku jugoslovanske delegacije na kongresu svetovne sindikalne federacije

»Ponosen na jugoslovansko delegacijo na tamošnjem kongresu pri njenem aktivnem sodelovanju za ustanovitev enotne svetovne sindikalne organizacije Vam zagotavlja I. kongres Enotnih sindikatov delavcev in nameščenecv Jugoslavije za Slovenijo v Ljubljani z dne 23. septembra 1945 svojo vero v poln uspeh in svojo zavest, da je enotnost sindikatov vseh narodov osnovno poročilo za mir in blaginjo na svetu.«

Tovarišu Djuri Salaju, predsedniku GO ESZDNJ, Beograd

»S I. kongresom Enotnih sindikatov delavcev in nameščenecv Jugoslavije za Slovenijo v Ljubljani z dne 23. septembra 1945 pozdravljam V. Vaši osebi poklicanega prvoboritelja ter z Glavnim odborom JSRNJ zaščitnika pravic delovnega ljudstva jugoslovanske federativne demokracije in krmarja silnega poleta enotnega sindikalnega gibanja. V konstruktivnem tekmo vanju in z delom hoče Slovenija dati svoj delež k obnovi vse naše zemlje.«

Po prečitanih brzojavah je godba zaigrala državno himno. S tem je bil slavnostni del kongresa zaključen. Gostje in delegati so se uvrstili v manifestacijsko povorko.

Zastopniki Primorske, Trsta, Istre iz vse Jugoslavije govorijo

tov. Alfirovič Peter iz Hrvaške

ki je izročil pozdrave delavskega razreda Hrvatske, ki je vsa štiri leta borbe koval nerazdružljivo vez z delavskim razredom Slovenije in z delavskim razredom vse Jugoslavije. Pozval je, da v skovani enotnosti delavski razred z vso poštovanostjo tudi v miru obdrži avantgardno vlogo v obnovi porušene domovine in izgradnji Titove Jugoslavije.

Nato je govoril

tov. Trikič Vaso v imenu Bosne in Hercegovine,

»Tovariši, v imenu Zemaljskega odbora enotnih sindikatov za Bosno in Hercegovino pozdravljam ta veličastni kongres. Vi veste, da se je v Bosni in Hercegovini skozi štiri leta vršila krvava borba. Naš narod, posebno pa delavci, je v tej borbi črpal moč iz zavesti, da mi sam, da so z njim tudi ostali narodi Jugoslavije in najbolj,

Manifestacijska povorka

delavske enotnosti

tako pred vsem svetom odlikovale za njihovo poštovanostno udarniško delo.

Ves sprevod so pozivljale pester slike, im-provizirane iz delavskega življenja v tovarnah, obratih, uradih in rudnikih, na vozovih in avtomobilih, lepo okrašenih s cvetjem in zelenjem. Napisu so skoraj vsi izrazili izpovedi volje za poštovanostno delo in dajali priznanje ljudskim oblastem, maršalu Titu, državi delavcev in kmetov — naši zaščitnici Sovjetski zvezi, generalisimu Stalinu.

Po večini pa je bila poudarjena zahteva po republiku, zahteva po Koroški, Primorski in Trstu.

Prizor iz špalirja: Ob strani povorke si opazil odlikovane tovariše-borce naše armade, prvič v Ljubljani, pa je — kot bi bil zlit s slovenskimi delavci — s prekipeljavim čustvom vzklikal venomer:

»SVI ZA TITA. TITA. TITA!«

V morju zastav, praporov in parol so se tu in tam odražali gniljivi prizori. Tako si videl sedemdeset let starega tovariša Hudomala Matijo, rudarja iz Zagorja, ki je ponosno in vzravnano nosil dragoceni rdeči prapor. Drugi tovariš rudar je povedal, da je stari Matija nosil rdeči prapor zato tako ponosno, ker ga je tri in dvajset let hranil v predaplirski Jugoslaviji je pogostokrat tvegal pred protiljudskimi režimi vse najhujše, ker je s tolikšno ljubeznijo skrival, čuval in očeval rdeči prapor — simbol onih zavednih zagorskih rudarjev, ki jih je prav ta rdeči prapor tako čvrsto družil skozi vso dolgo dobo teme in nasilja in jih navedal z upanjem na zmago, ki so jo tudi dočakali.

Železničarji so se udeležili manifestacijske povorke polnoštevilno in z godbo na čelu. Železničarska mladina je šla v svoji skupini, za njimi pa avtomobili in vozovi s prizori iz železničarskega dela. Videli si no vo zraveni most — uspeh skupnega dela za obnovo. Za njim si spet videl prikazano gradnjo železnice, signalno delavnico, livarno, kovaško delavnico. Množica gledalcev na cestnih hodnikih je z navdušenim ploskanjem pozdravila ogromno lokomotivo in dva veličastna vozna sliška. »Trst—Moskva« ki sta in nosila dva železničarja. Navdušene množice si opazili povod in ves čas prebajanja povorke. V ločeni skupini je šla sindikalna podružnica kurliške delavnice

da je z njim delavski razred. In danes stoji pred delavskim razredom Bosne in Hercegovine najtežje naloge zato, ker je tamka naša domovina najbolj opustošena. Smelo smo pristopili k obnovi popolnih ruševin in sporočam vam, da delavci Bosne in Hercegovine poizkušajo s skrajno poštovanostjo, da bi čim prej obnovili vse porušeno. Mi verujemo, da bomo to nalogo izvršili, ker vemo, da stoji za nami vsa naša domovina, zlasti pa ves delavski razred Jugoslavije.

Naj živi I. kongres v znamenju enotnosti delavskega razreda Jugoslavije!

tov. Korubinovski Asparuh

je v imenu zveze sindikatov Makedonije pozdravil kongres v makedonskem jeziku in priznal slovenskemu delavskemu razredu posebne zasluge v avantgardni vlogi delavskega razreda vse Jugoslavije. Makedonski narod se zaveda, da so velike demokracijske pridobitve nove Jugoslavije plod skupnih borb S ponovnim zagotovitvijo, da bo delavski razred Makedonije prav tako kot slovenski tudi v bližnjih ustavotvornih volitvah dočela dokazal, da hoče in bo očuval pridobitve osvobodilne vojne, je h kraju svojega govora vzkliknil: »Ta vaš sijajni kongres tudi dokazuje, da je ni sile, ki bi mogla delavski razred razediniti!«

Zastopnik ital. sindikatov Cone B

tovariš Deglio Avreljo iz Istre je prinesel kongresu najiskrenejše pozdrave italijanskega organiziranega delavstva v coni B.

Navdušen pozdrav tržaškega zastopnika delavstva

Zastopnik sindikatov iz Trsta tov. Massimo je pozdravil

Oprostite mi, ker vas ne morem pozdraviti v vašem jeziku. Prinašam vam najsrčnejše in najborbenije pozdrave proletariata Trsta in proletariata iz cone A. Delavstvo Trsta in cone A, ki se danes bojuje z vso silo za ohranitev plodov krvave borbe osvoboditve, občuduje vaše delo pri obnovi vaše domovine, občuduje delo proletariata v Jugoslaviji in se pridružuje v mislih vaši borbi, kajti tudi mi na svojem terenu z mnogo večjo silo vztrajamo proti reakciji, ki nas hoče odvojiti od vas. Z najsrdnejšo željo, da se čimprej porušijo zid, ki je med nami in nami, vas pozdravljam v imenu vsega tržaškega delavstva in cone A, želeč vam vsega uspeha z našo skupno najbolj iskreno željo, da čimprej priborimo priključitev k vam, da s skupnimi napori zgradimo srečen dom, v katerem bomo vsi srečni in zadovoljni. Naj živi I. delavski kongres Slovenije!

(Tovariš Massimo je dolgoletni bореz za delavske pravice in je zaradi tega trpel 12 let po fašističnih ječah. Op. ur.)

Med tem je prišla v dvorano večja delegacija delavskih zastopnikov iz Trsta in Primorske. Vsa dvorana se je dvignila in jih z dvignjeno pestjo dolgočasno pozdravljala in naši delegati v prvih vrstah so jim odstopili najbolj častna mesta. V imenu kongresa in v imenu zbranih delegatov je primorsko delegacijo pozdravil predsedujoči tovariš Svetek. In spet je zagrmlala vsa dvorana, slovenski in italijanski delegati in vsi so dolgočasno vzklikali eno samo besedo: Tito! Tito!

Koroški delegat tov. Sajlec Stanko

je sporočil pozdrave iz naše severne meje iz naše Meziške doline. Imel pa je naročilo, da izroči borbeno pozdrave tudi od onih delavskih tovarišev izza Drave in demokracijskih Avstrijcev.

Manifestacijska povorka

delavske enotnosti

iz Šiške, ki je nosila lep napis, katerega vsebina je danes v srcu slehernega poštenega Slovenca:

»PRIMORSKI BRATJE IN SESTRE, JUNAŠKA LJUBLJANA JE Z VAMI!«

Voz za vozom se je pomikal pred očmi opazovalca, slika za sliko, druga pestrejša in pomembnejša od druge, na vsakem pa si videl delavca pri delu v njegovi stroki. Mi-zarji železniške delavnice so se predstavili z velikim občim, za njimi pa se je slika spet izpremenila — mali orkester muzikantov v narodnih nošah pod domačo slovensko »marelo«. Navdušeni vzkliki

»OJAV JE TRST?!«

in odgovor:

»TRST JE NAS!«

niso prenehali niti za hip in tudi napisi so izražali isto. Videli si lahko starega delavca, kako je visoko vzravnano pozdravljel s pestjo:

»DELU ČAST!«

To je bil v resnici velik dan svobode in moči slovenskega delavca in dan razgibanega narodnega veselja. Železniške podružnice so se vrstile druga za drugo: postaja in sekcijska Ljubljana,

dari švabski trinog Weston, jeseniški kovi-marji pa so šli mimo nas z mnogimi skrbno pripravljenimi delovnimi skupinami in s svojo lastno godbo. Pogledi so se ustavljali na veliki rdeči decimalni tehtnici, na katere vsaki strani sta stala Gorenjec in Gorenjka v narodnih nošah, kot simbol enakopravnosti žene z mošcem.

Igralci »Plavžac« so šli v posebni skupini. Kar toplo nam je bilo ob pogledu na našo tradicijo — pristne gorenjske narodne noše, stare, morda še od prababice in pradedov, a vendar neskončno lepe.

Sindikalna podružnica Kranjske industrijske družbe se nam je predstavila s celo vrsto slik: apnenica in plavž sta bila pač najlepša, a tudi modelna mizarna in li-varna nista dosti zaostajali. Vajeniška šola nam je pokazala, kako so delali naši očetje. Na vsakem vozu si videl posebno sliko: »rudarji so nam izkopali rudo...«; »tako smo prevažali rudo«; »rudarji so nam kuhali ogelje in ga vozili k plavžem«; »surovo železo smo kovali«. Nato smo videli žičarno, žebliarno, hladno valjarno in še marsikaj.

Jeseniški slikarji so se pojavili v skupini treh, oblečenih v belo, modro in rdečo obleko.

Gradbeni odsek Kranjske industrijske družbe pa je prikazal obnovo porušenihi hiš.

Delavci tovarne »Saturnus« so tudi imeli svojo improvizirano sliko dela, prav tako delavci tovarne »Seta«.

Hrastniški rudarji so iz svojega trdega dela pokazali mnogo zanimivega. Trboveljski rudarji pa so imeli na vozu zgrajen pravi pravcati rudniški rov in rudarji so bili prav taki, kot vsak dan, ko odhajajo na resnično delo. Pogled nanje je bil čudovit. Zanimivi so bili tudi napisi, ki so jih nosili rudarji: »NIKDAR VEČ NAJ NE BO GLAD KRUIH MNOŽICE«, »UMIK JE SMRTI«, »RUDARJI S KRAMPI KOPLJEMO REAKCIJI GROBI«.

Rudarji in vsi ostali delavci dobro vedo, kaj hočejo. Tudi kočevski rudarji in rudarji drugih rudnikov so prikazali prizore iz dela, prav tako delavci rudnika v Zagorju sliko zidanja rova.

Skozi vso povorko so se prepletale živopisne barve narodnih noš na konjih in v skupinah.

Različne podružnice tovarn tekstilne industrije so prikazale s slikami na vozovih uspehe in način svojega dela. Zastopane so bile podružnice tovarn: tržiške predilnice, tovarne »Stora« iz St. Vida nad Ljubljano, litijske predilnice, tovarne platnenih izdelkov iz Jarš »Induplate« iz Jarš, »Intek«, »Crobath« in »Jugobruna« iz Kranja in še drugih. Delavci tovarne »Tekstilindus« so nam pokazali tkalnice; delavke žarečih obra-

Tovariš Boris Kidrič, predsednik Narodne vlade Slovenije

Če si pogledal med množico, ki je pozdravljala povorko, si lahko opazil s kakšnimi občudovanja polnimi pogledi so se upirali oči na vozove in delovne skupine. Kar verjeti bi človek ne mogel, da je v Sloveniji — štiri mesece po uničujoči vojni — toliko živahnega vrvenja in dela, za katerega posameznik skoraj niti ne ve. Vsaka tovarna pomeni svet zase. Danes pa je trikrat deset tisoč delavcev pokazalo približen način svojega trdega dela in uspehe svojih naporov in vsakdo bo znal še bolj ceniti njihovo delo.

ljudstvom, z ljudstvom in iz ljudstva — zavedajo se, da so sestavni del delovnih ljudskih množic. Podružnice bolnic in zdravstvenih ustanov — doktorji, bolničarji, desinfektorji, Glavni odbor Rdečega križa Slovenije in uslužbeni lekarn so tvorili strnjeno, nepregledno povorko delovnih množic Slovenije.

In grafiki? Tudi ti so se izkazali. Skoraj vse osebe »Ljudske pravice« in »Slovenskega poročevalca«, novinarji in žrnostavci, so se družno udeležili današnjega delavskega praznika. In kolporterji — stari in mladi —

Tov. FRANC LESKOŠEK, minister industrije in rudarstva, eden prvih borcev za pravice delavskega razreda Slovenije

podjetja in opekarne. Kamen na kamen, opeko na opeko, z delom lastnih rok in nepopisno voljo, dvigajo naši zidarji slovenske vasi v novo življenje, v nove dni.

»Smodnik tudi dobro služi pri obnovi«, je bilo geslo kamniških smodnišničarjev, ki so v vrsti kemičnih delavcev improvizirali svoje delo na vozu. To je bila tudi ena najlepših in najbolj zanimivih slik v povorki. Hrastniški steklarji, vevški papirničarji in delavci Kemične tovarne v Mostah in še nešteto podružnic kemične industrije, so s slikami, napisi in prizori izpodbujali množice k vzajemnemu delu pri obnovi.

Sindikat Tobačne tovarne je poudaril s posebnimi slikami dejstvo, da je v kratkem času po končani vojni dvignil svojo proizvodnjo za sto procentov.

Zelo lepe slike iz kmečkega dela je imel teren Vič. Pokazali so kmečki zimski večer pri ličkanju gorzve, večer na preji in kosce ter grabljice. Barjanski šotarji ali, kakor sami sebe imenujejo, »marostarji« pa so šli v povorki s pesmijo in vzklkali. Tudi iz vseh bližnjih in mnogih daljnjih krajev so kmečke množice poslane ta dan v Ljubljano z vso skrbjo in ljubeznijo pripravljene delovne skupine, ki so prikazovale lepo in trdo kmečko delo. Vse te skupine so simbolično poudarjale nerazdružljivo enotnost delavca in kmeta. In morda se je prenekeateri ljubljanski sredinec s skrbjo zamislil, da pomeni to nekaj velikega, nekaj nepremagljivega, ko sta kmet in delavec tako čvrsto povezana. Videli si v povorki voz, ki se je pripeljal iz daljnjega Bele Krajine in ki je predstavljaj belokranjske noše oblečene kmete, kako stiskajo gorzde za sladko kapljico. Pred volmi kmečkih skupin so drdrali kompresorji in industrijski stroji mogočno pesem:

»ZVEZA DELAVCA IN KMETA JE GRADITI TEMELJ NOVE JUGOSLAVIJE!«

Delo živilske stroke so poudarjali s improviziranimi prizori domačjski mlinarji, delavci Kolinske tovarne hramil in pivovarne »Union«, dopolnjevali pa so vrsto ljubljanski slaščičarji, gorenjski mlekarji in vinarski združniki.

V urejeni četi je korakala naša Narodna milica, večinoma že v novih uniformah. Množica je z navdušenjem vzklkanjem dokazala, kako zelo je povezana s svojo vojsko. Ploškanja in vzklkanja ni bilo ne konca ne kraja. Z improviziranim prizorom so vzbudili med množico spomine na težka leta pod okupacijo, na teroristična nemška in domobranska zasliševanja naših poštenih ljudi.

Poštarji, telegrafisti in telefonisti so imeli na svojem vozu prizor vsakdanjega dela. Poseben poudarek dela in obenem težnji nas vseh, je bil voz s telegrafisti, ki so imeli nastiskano brzjavko obsežne velikosti, brzjavko maršalu Titu:

»MARŠAL TITO, HOČEMO TRST, PRIMORJE IN ISTRO!«

ter telefonisti, ki so pošiljali preko velikega telefona našim koroškim bratom odstran naših severnih meja iskrene pozdrave.

Tudi finančni uslužbeni so se udeležili povorke s svojo zastavo. V znak, da se bori delavstvo proti reakciji, da sovražni to reakcijo, so pokazali delavci usnjarsko-predelovalne stroke — iz tovarne kovčgov, s posrečeno komično sliko: velikemu vozu je bil priključen voziček z ogromnim kovčgom, iz

katerega je gledala na prednjem koncu kronana glava ubežnega kralja Petra, zadaj pa je stala na vozu gospa »reakcija«, ki je zapirala kovčeg. Spodaj pa napis? »Peter, srečno sva jo ucvrlak«, ki je vzbujal vsepovsod pravcate salve smeha.

Skozi tri ure je prehajala povorka, katere dolžino računajo čez deset kilometrov, od Tabora, po Metelkovi, Masarykovi, po Miklošičevi in potem po Tyrševi in Selenburgovi ulici preko Kongresnega trga, pred katerim je bil mimohod pred člani narodne vlade, predsedstvom kongresa, delegati in visokimi gosti. Tu so bili gniljivi prizori iskrenosti, navdušenja in povezanosti med nastopajočimi ljudskimi množicami, člani vlade in sindikalnimi funkcionarji, ki so jih delavci, delavke in kmetje iz povorke v mimohodu vzharno pozdravljali. Po vseh ulicah so stale nepregledne množice ljudstva v špalirju, prav tako so bila vsa okna polna gledalcev, ki so strmeli in občudovali, od kod tridesettisočglava povorka granitne enotnosti slovenskih delovnih množic. Zdelo se je, kot da bi nekdo razvijal pred očmi strmečega gledalca pester, barvast film dela v tovarnah, obratih, uradih in rudnikih. Težko bi človek opisal vse sindikalne podružnice, vse tovarne in vse prikazane prizore na avtomobilih in vozovih, težko bi preštel vse godbe in harmonike, ki so se udeležili manifestacijske povorke. Bistvo veličastne manifestacije delavske enotnosti, bistvo te edinstvene povorke pesmi, dela, zavesti pripadnosti delavskemu razredu od visokega uradnika, kvalificiranega do nekvalificiranega delavca, bistvo te sijajne manifestacije nerazdružne zveze kmeta in delavca je desetstotisoč discipliniranih manifestantov izrazito poudarili: pod Titovim vodstvom, po stopnjah Lenina in Stalina, gradimo delavci, kmetje in delovna inteligenca novo Jugoslavijo, obnavljamo s svojimi žuljavimi rokami porušeno domovino, gradimo si vzorno državo — za vse to pa je porok naša železna volja, naša mogočna sindikalna organizacija. Najbolj poudarjene parole in vzklki so bili v enodušni zahtevi po republikanski obliki države in zahtevi po priključitvi našega Primorja, Istre in Trsta Jugoslaviji. Hkrati pa je ta edinstvena manifestacija domača in tuji reakciji in slehernemu njenemu somišljeniku zgovorno izpričala, da je ni sile, ki bi mogla razdvojiti enotnost slovenskega delavskega razreda!

FOTOGRAFIJE S KONGRESA (manifestacijske povorke) dobe udeleženci pri Foto Bem, Ljubljana, Wolfova 6, dvorišče.

Najdeno

Ob našem kongresu se je našla v Čopovi ulici dne 23. sept. 1945 ob 18. uri aktovka z delovno obleko in nekaterimi drugimi predmeti, v kateri se je nahajala tudi ženska torbica z manjšo vsoto denarja.

Ob zaključku kongresa dne 25. sept. 1945 se je našel v dvorani na Taboru 1 ženski dežnik sivkaste barve z deloma razbitim ročajem.

Lastnika naj se javita podpisnemu Glavnemu odboru.

Glavni odbor ESZDNJ za Slovenijo, Ljubljana, Miklošičeva 22.

Glavni odbor ESZDNS in prapori sindikalnih zvez v povorki

zov in oči so metale z voza male vzorčke blaga med množico, kot bi hotele reči: »GLEJTE, VSE TO JE NASE DELO; DELAMO ZA VAS IN VI, KAJ STORITE ZA SKUPNOST?«

Delavci tekstilne tovarne »Eiffel« so množico gledalcev naravnost izzivali s svojo razstavo plišastega blaga in z njimi so tekmovali krznarji z vabljevimi in prekrasnimi izdelki vseh vrst krzna. Delavke tovarne sanitetnega materiala Kocjančič z Vira, sedeče med vato in obvezami, vse bele kot snežinke, so zvijale in pripravljale obveze. Nepregledna je bila vrsta vseh tekstilnih podružnic. Iz vsake tovarne smo videli nekega novega, da bi težko rekli, kaj je bilo najlepše in najboljšo. To kolono so zaključile bizoviške perice, ki so nazorno pokazale, kako naporno je njihovo delo.

Lesna industrija. Odvijal se je spet nov trak različnega dela. Mizarji in tapetniki, delavci tovarne zamaškov in velikaška tovarne zamaškov in zobotrebecev, lesne industrije v Borovnici, Kamniku, Rakovniku in vsepovsod. Še celo Ribničani so se predstavili s svojo »suho« robot in pokazali, kako delajo škafe, žlice in rešeta.

Prosvetni delavci so se v velikem številu udeležili povorke. Profesorji in učitelji ljubljanskih šol in šol ostale Slovenije, članstvo narodnega gledališča, Radia Ljubljana in kino-podjetja.

PROSVETNI DELAVCI SO KORAKALI SKUPAJ

korakali v isti vrsti, v enotni povorki z rudarji, kovinarji in vsimi ostalimi ročnimi delavci. Danes naši prosvetni delavci niso več ločeni od ljudstva, živijo in rastejo med

seveda tudi — saj imajo svojo sindikalno podružnico. Zanimiv je bil pogled nanje, kako so zavedno korakali kot organizirana celota zase s pinnimi torbami časopisov. Tudi podružnice ostalih tiskarn: »Merkur«, »Blasnik« in »Bratje Tuma« niso zaostajale.

Pelo, vzklkalo in vriskalo je vseprek, staro in mlado. Viharno, po večini z dvignjeno pestjo, so pozdravljali svoje voditelje in goste na tribuni. Vse je preveval en sam duh, ena sama globoka misel: »Danes živimo res človeka vredno življenje; svobodni smo, imamo svoje pravice, za katere smo se borili.

»DANES SAMI GRADIMO SVOJO DRŽAVO, SAMI ODLOČAMO O SVOJI USODI!«

Videl si v vrstah stare delavke, ki so vzklkale maršalu Titu — svojemu maršalu Titu, videl si silovase delavce, ki so jim leta in delo upognila ramena, pa so vseeno z iskrenimi očmi vzklkali:

»DELU ČAST! HOČEMO REPUBLIKO! ŽIVEL SVOBODNE VOLITVE!«

Uslužbeni Mestnega narodno-osvobodilnega odbora in delavci ter nameščenci ljubljanskih mestnih podjetij — poklicni gasilci, uslužbeni plinarne, elektrarne, cestne železnice s tramvajem, ki je vozil izven tračnic in vse ostale ustanove do postreščkov in komisijonarjev na svojih selilnih vozovih so prehajali s svojimi prapori, zastavami, s pesmijo in vzklki, brez razlike položaja, vsi kot bi bili zvarjeni v nedeljivo jekleno celoto. Čeprav vsak pri svojem delu, delajo vsi za obnovo, za procvit domovine. Še ljubljanske prodajalke zelenjavnega trga na vozovih so prikazale stojnice z zelenjavo in sadjem.

Podružnice Zveze bančnih in zavarovalnih nameščencev ter trgovskih pomočnikov Slovenije so dopolnjevale povorko slovenskih delovnih množic, prav tako vsi uslužbeni vseh ministrstev Narodne vlade Slovenije, kakor tudi ostalih ustanov.

Kako se obnavlja porušena domovina, kako vstajajo iz razvalin požgane vasi, so nam improvizirala v posebnih slikah gradbeni

Častni gostje v manifestacijski povorki delavske enotnosti (minister trgovine in preskrbe dr. VLADO VAVPETIČ, minister gozdarstva TONE FAJFAR, generalmajor IVAN MACEK, minister Zvezne vlade dr. ANTON KRŽISNIK, minister industrije in rudarstva FRANC LESKOŠEK, generalmajor PEKA DAPČEVIČ).

Kovinarji so postavili v manifestacijsko povorko nešteto originalnih voz z razstavami svojih izdelkov

Govor predsednika vlade tovariša Borisa Kidriča

Na prvem kongresu ESZDNS je govoril predsednik Narodne vlade Slovenije in sekretar Izvršnega odbora Osvobodilne fronte tovariš Boris Kidrič. Toplo pozdravljen in pogosto prekinjen z navdušenim pritirjevanjem je tovariš predsednik podal obširno poročilo, ki ga v izveščku približujemo.

Narodna vlada je vlada Osvobodilne fronte

Tovariš predsednik je v imenu IOOF in NVS pozdravil kongres in mu čestital k lepemu uspehu. V imenu Izvršnega odbora in Narodne vlade se je zahvalil delavstvu za veliko požrtvovalnost, za globok patriotizem, za vso ljudsko demokratsko zavest in demokratično samozavest, ki jo je delavski razred dokazal v štiriletni narodno osvobodilni borbi in potrdil v teh prvih mesecih obnove.

IOOF in NVS sta mnenja, da ne bi izpolnila svoje dolžnosti do našega ljudstva, da njegovega najudarnejšega jedra — našega delavstva, če bi njihov predstavnik spregovoril samo nekaj lepih besed v vzpodbudo ali v zahvalo. Tako važna organizacija, kot so enotni delavski in nameščenski sindikati, zasluži tako s strani političnega vodstva naše OF kot s strani Narodne vlade vso pozornost in je naše politično vodstvo in naša narodna oblast ob tej priliki celo dolžna podati poročilo, kaj je izvršila v smislu ljudstva in po nalogah ljudstva, iz katerega je zrasla in kateremu odgovarja.

Z razliko od prejšnjih časov je navedba naše ljudske demokracije, da se naša oblast in politično vodstvo večkrat posvetojeta s predstavnikami našega ljudstva in da na takih posvetovanjih podata — vsaj v nekem smislu — poročilo o svojem delu. Takša posvetovanja so že bila posvetovanja s predstavnikami naših kmetov, posvetovanja s predstavnikami naših trgovcev, posvetovanja s predstavnikami naših delavcev, posvetovanja s predstavnikami naše znanosti in s predstavnikami naše šolske, gimnazijske in univerzitetne vzgoje. Toliko važnejše je, podati svoje poročilo tudi pred izvoljenimi zastopniki tako važnih organizacij kakor so sindikati.

Organizacija Osvobodilne fronte je trdno izvedena

Tovariš predsednik je nato opozoril, da bo značaj poročila drugačen kot bi bilo to običajno v preteklih dobah. Danes smo sredi volivne kampanje. V stari Jugoslaviji so bila ob takih prilikah običajna hvalisanja. Danes pa ne gre za to, da bi hvallili uspehe zaradi same hvalje. Gre za to, da podamo tiste poglavite probleme, ki jih ljudstvo mora poznati zato, da bo lahko v dejanju podprlo svojo oblast, politično vodstvo OF v celoti in da bo dejansko delo raslo iz ljudstva samega. Poročilo ne bo izrpušno in ne bo ločeno za delo Osvobodilne fronte posebej in delo Narodne vlade posebej. Narodna vlada je kot znano, vlada Osvobodilne fronte. In v poročilu gre za probleme našega dejavnega življenja, pri katerem zlasti sindikati lahko ogromno doprinesejo v našo ljudsko korist.

Tovariš predsednik je prešel na poročilo od tistega trenutka, ko je naša slavna Jugoslovanska armada pod vodstvom svojega vrhovnega komandanta maršala Tita končnoveljavno osvobodila vso našo federalno edinicu. Prva naloga je bila, da utrdimo tisto mogočno gibanje, preko katerega smo zmagovali v vseh štirih letih, in v okviru katerega je bila izoblikovana naša ljudska enotnost in v okviru katerega in preko katerega se je naš narod združil z vsemi jugoslovanskimi narodi pod Titovim vodstvom. Če ne bi takoj po končani osvoboditvi Sloveniji posvetili vse pažnje utrditvi nadaljnje razvoja naše Osvobodilne fronte, potem bi pač zamudili eno izmed najvažnejših prilik, da se tista oblast našega javnega in političnega življenja, ki se je skovala in ki je bila preizkušena v teku narodno osvobodilne borbe, z vso silo utrdi takrat, ko je bilo treba našemu javnemu življenju utrditi končnoveljavno pot, to je svoboden razvoj.

Tovariš predsednik je v svojih nadaljnjih izjavah govoril o rezultatih dela, ki ga je podzvel IOOF: o upostavitvi organizacij OF v vsakem kraju, o čistih odborov OF, vseh tujih elementov ter o kongresu OF, o tej mogočni manifestaciji enotnosti OF in enotnosti slovenskega naroda.

Bilo bi napačno misliti, da bi se OF lahko zadovoljila samo s splošno politično smerjo našega ljudstva in s splošno političnim programom. Takoj po osvoboditvi je bila naloga OF dokazati, da je tista organizacija, ki mora in hoče ljudstvo povedi v konstruktivno delo za njegove lastne koristi tako na upravnem kakor na gospodarskem področju. Poleg tega je bila OF edina sposobna, da izvede začetne upravne in gospodarske kove, ker je bila OF edina organizacija, ki je v Sloveniji ob osvoboditvi v celoti uspevala. Vsa druge organizacije je bilo treba šele postavljati. Zato se je najprej zgodilo, da so odbori OF v prvem času morali prevzeti oblast, da so morali zgraditi naš začetni upravni aparat, da so morali pripraviti vse za volitve v krajevnih in narodno osvobodilnih odborih. V gospodarskem pogledu je bila OF dolžna izvesti mobilizacijo naših ljudskih množic za obnovo. Obe nalogi je OF izvršila v glavnem z uspehom.

Delavski razred je jedro Osvobodilne fronte

Ob tej priliki je tovariš predsednik podčrtal ogromen delo sindikatov, ki

utelešajo delavsko enotnost. Če govorimo o OF, govorimo o naših sindikatih, ki so neločljivi sestavni del OF. Še več, na osnovi izkušenj OF vemo, da so naši sindikati jedro OF. Sindikati so nadaljevanje delavske enotnosti iz leta 1941. in dokazalo se je, da so vredni dediči in vredni nasledniki delavske enotnosti. Leta 1941. je bil popolnoma enoten delavski razred udarno jedro, bil je osnova, iz katere je lahko zrasla popolnoma enotna OF. In prav tako kot se je delavska enotnost pokazala resnično jedro naše OF v narodno osvobodilni borbi, prav tako so se sindikati pokazali v borbi za zgraditev oblasti in za rešitev osnovnih gospodarskih nalog po osvoboditvi kot jedro vse naše oblasti. V tem smislu je IOOF dolžan še enkrat izreči priznanje in zahvalo našim sindikatom v imenu vsega našega ljudstva.

Osvobodilna fronta je posoda in oblika ljudske enotnosti

Uspehi, ki jih je dosegla OF v prvih mesecih po končni osvoboditvi, so popolnoma potrdili, da je OF v našem narodu organizacija popolnoma novega kova. Ne samo v narodno osvobodilni borbi, temveč tudi v teh mesecih po končni osvoboditvi, se je OF izkazala kot organizacija, kjer je mesto za slehernega poštenega Slovenca, ki mu je ljudska demokracija osnovno politični program. Pri vsem svojem delu na vseh popriščih udejstvovanja se je OF izkazala kot posoda in kot oblika naše ljudske enotnosti. Izkazala se je kot osnovno sredstvo dejanske ljudske aktivizacije, kot osnovno sredstvo za rast ljudske demokratične zavesti, za rast ljudske demokratične samozavesti. Hkrati se je OF izkazala kot osnovno sredstvo in osnovno mesto svobode in resnične konstruktivne kritike slehernega državljanca.

Nato je tovariš predsednik primerjal te lastnosti OF z lastnostmi oficijelnih strank stare Jugoslavije. Vsaka od teh se je izkazala kot nosilec protidemokratskega in kvečjemu laždemokratskega programa. Vsaka od teh se je izkazala kot razbijalec ljudske enotnosti. Vsaka od teh je vodila ljudstvo proč od javnega življenja, proč od aktivizacije. Zato ni mogla dvigniti ljudske samozavesti k resnični kritiki, k resničnemu razvoju. Prav zaradi tega, ker so osnovne značilnosti OF diametralno nasprotne vsem tem osnovnim značilnostim starega predaprilskega življenja, prav zaradi tega je OF v našem javnem življenju popolnoma nov, zares ljudsko demokratski pojav. OF je to dokazala ne samo v narodno osvobodilni borbi, temveč tudi v teh prvih mesecih po končni osvoboditvi.

Napak ne smemo zakrivati!

Ko ugotavljamo take uspehe OF, moramo biti dovolj trezni, da bomo ugotovili tudi napake, ki so bile napravljene v teh mesecih. Ena najslabših naved, ki smo jih prevzeli iz stare dediščine, je vztrajna hoja po starih, izvoljenih kolovalih. Taka hoja zavaja dostikrat v metode, ki so popolnoma nasprotne duhu našega življenja, ki so popolnoma nasprotne novi vsebini in obliki naših organizacij. Takemu povračanju v staro, takemu vklepanju nove vsebine v stare oblike je treba napovedati najostrejši boj.

Za primer takega napačnega delovanja je tov. predsednik označil način vpisovanja v OF kot ga vrše nekatere organizacije. Povdaril je, da naše vpisovanje v OF ne sme v ničemer spominjati na vpisovanje protiljudskih strank v stari Jugoslaviji, temveč da mora biti to vpisovanje eno izmed sredstev aktivizacije najširših ljudskih množic.

V interesu vse Osvobodilne fronte je, da se sindikati v vsem delu OF najtemeljiteje uveljavijo

Tovariš predsednik je zatem naglasil važno vlogo, ki jo imajo pri tem sindikati kot bistveni sestavni del OF. Naloga sindikatov danes ni samo skrbeti za ekonomski položaj delavcev in nameščencev in ne samo za dviganje produkcije. Naloga sindikatov je izrazito politična naloga, politično delo med svojimi člani. Prav s takim političnim delom, prav s tem, da se bodo sindikati v resnici brigali za vse javno življenje, da bodo vodili računa o vsem, kar se dogaja v okolju, o vsem, kar je v korist ali škodo ljudstva, bodo največ doprinesli k resnični aktivizaciji terenskih organizacij OF. Po mnenju Osvobodilne fronte je napačno, če prepuščajo naše sindikalne organizacije skrb za javno življenje in dogajanje samo odborom OF. Napačno zaradi tega, ker pričakuje delavstvo in nameščentstvo od sindikalnih organizacij, da bodo delovale v njegovo korist v vseh panogah javnega življenja. Napačno zaradi tega, ker morajo imeti zanimanje sindikatov za sleherni vprašanje našega javnega življenja eno samo posledico: krepitev moči delavskega razreda in s tem vseh ljudskih elementov v našem življenju. Napačno zaradi tega, ker lahko da zanimanje sindikatov za vse panoge mogočno podpora javnemu prizadevanju Osvobodilne fronte. Ni torej samo v interesu delavstva kot takega in v interesu sindikatov, je v interesu vse Osvobodilne fronte, v interesu vsega ljudstva, da se sindikati v vsem delu Osvobodilne fronte najtemeljiteje, najuspešneje uveljavijo.

Tovariš predsednik je potem govoril o graditvi, rasti in uveljavitvi naše narodne oblasti, kot o drugi naši nalogi po osvoboditvi. Prav ljudska oblast je bila tista, za kar so se naši narodi borili. Boriti se

za svobodo in hkrati se ne boriti za narodno, ljudsko oblast, to ne pomeni nič. Če se hoče boriti za svobodo, se moraš boriti tudi za ljudsko oblast. Čim je bila ta borba ovenčana z zmago, je bilo jasno, da je njen najmočnejši, najmočnejši plod narodna in ljudska oblast. Kot že rečeno, je morala OF prvi teden in mesec na terenu vzeti organizacijo oblasti v svoje roke. Organizacije OF pa so se na osnovi vse naše oblastvene zasnove morale pripravljati takoj za izvedbo krajevnih in okrajnih volitev.

Nato je tovariš predsednik prešel na bilanco volitev v NOO. Te volitve v krajevne in okrajne NOO so pomenile prvič ogromno priznanje našega ljudstva in veliko zmago OF. Povdaril je, da se nikoli pri nobenih volitvah še ni zgodilo, da bi glasovalo 95,8% volilnih upravičencev in od teh 95,8% jih je glasovalo 95% za OF.

Te volitve pa so nam tudi dale iz ljudskih globlin na tisoče novih kadrov. Krajevnih odbornikov je bilo v Sloveniji izvoljenih 11.360, okrajnih odbornikov je bilo izvoljenih 2.184. To pomeni, da smo dobili več kot desetisoč novih ljudskih kadrov. Danes posluje v vsej Sloveniji nad 1350 krajevnih odborov, to se pravi, v vsakem kraju Slovenije posluje izvoljeni krajevni odbor. Vsak okraj ima izvoljeno okrajno skupščino, ima izvoljen okrajni odbor. Volitve v okrajne skupščine in okrajne odbore bodo izvedene po volitvah v Konstituantu. Uspehi v graditvi naše oblasti so zlasti glede na kratek čas izredno veliki.

Hkrati z uspehi pa moramo, kot je povdaril tovariš predsednik, videti napake. Kakor pomenijo volitve izredno aktivizacijo našega ljudstva, kakor pomeni dvig novih kadrov, pa se moramo zavedati, da krajevni in okrajni odbori še ne delajo povsod tako, kot bi bilo treba. Kader je še nevesel, kader še nima zadostnega znanja, temu kadru je treba še pomagati. Z neovorganimiziranimi ljudskimi oblastmi ne moremo delati na stari način in po starih metodah. Bistvo ljudske oblasti je prav v tem, da je to oblast ljudstva. To pa pomeni hkrati, da se za delo organov ljudske oblasti zanima vse ljudstvo, da ga kontrolira vse ljudstvo, da vse ljudstvo sodeluje pri oblastvenih ukrepih. Popolnoma napačno je mišljenje, da smo izvolili krajevne in okrajne odbore tako, da vse skrb — za javni blagor, kakor pravijo — prepuščamo krajevnim in okrajnim odborom. Izvolitev novih odbornikov pomeni, da bodo prvič ti tovariši v imenu ljudstva vršili oblast, drugi pa, da bodo pri svojem upravnem in gospodarskem delu stalno aktivizirali naše osnovne ljudske množice. Aktivizirati danes zore volivcev, poročati zbranim volivcem, je prav tako važno, kakor aktivizirati odbornike same.

V aktivizaciji ljudskih množic naj prednjači delavstvo

Delavstvo — najrazvednejši element v našem ljudstvu — mora nujno pokazati tudi tukaj vodilno vlogo. Pokazati mora primer, kako je treba aktivizirati odbornike in volivce. Pot naših novoizvoljenih odborov ne bo lahka. Tudi pri naši oblasti, pri naši upravi se bo treba boriti z mnogimi težavami, z neznanjem in nerodnostjo. Toda kakor smo povsod odnesli zmago dole, tako jo bomo tudi na tem področju. Potrebno pa je, da zastavimo vse silo. Naj kongres pretrese vprašanje, kaj lahko sindikati doprinesejo pri aktivizaciji naših organov oblasti. Vprašanje dobrega ali slabega poslovanja naših oblastnih organov ne more in ne sme biti vprašanje, ki sindikatov ne bi zanimalo.

Za tem je tov. predsednik govoril o ukrepih, ki bodo podzveti za to, da bodo v teku enega meseca do šest tednov šli vsi novo izvoljeni odborniki skozi kratke upravno politične kurze po okrajih in okrožjih.

Tovariš predsednik je prešel na tretjo nalogo, ki se jo je morala lotiti Narodna vlada in vse naše organizacije, to je gospodarstvo. Gre za: 1. vprašanje obnove industrije, 2. vprašanje obdelave zemlje in zagotovitev tistih prebitkov, ki jih kmeti lahko že danes da svojemu ljudstvu, 3. vprašanje naše finančne politike in 4. vprašanje naše preskrbe.

Industrija je obnovljena — potrebna je še nadaljnja požrtvovalnost

Pri obnovi industrije je treba povedati, da imamo dolžnosti ne le do naše federalne edinice, ampak do vse naše močne, lepe Jugoslavije. Industrija je namreč ostala v Sloveniji najbolj ohranjena, sposobna največje produktivnosti od vse industrije v Jugoslaviji. Zato pa je treba hitro obnoviti industrijo, razviti razvoj njene produktivnosti in vzpostaviti normalno stanje ter hkrati zagotoviti industrijske rezervuarje za vso Jugoslavijo. S tem, da je naše delavstvo prevzelo nalogo obnoviti industrijo, ni samo izpolnilo svojih ožjih dolžnosti do federalne edinice Slovenije, ampak je moralo izpolniti in je z visoko moralo izpolnilo dolžnosti do vse Jugoslavije. Ugotoviti moramo, da je naše delavstvo izpolnilo v prvih mesecih obnove svoje dolžnosti prav tako, kakor je v celoti izpolnilo dolžnosti v narodno osvobodilni borbi. Našemu delavstvu gre zahvala, da je industrija pri nas v glavnem obnovljena, da se je produktivnost dela začela približevati predvojni produktivnosti, da jo je celo ponekod presegla tako, da imamo višjo produktivnost kakor je bila pred vojno. Kjer tega ni, je krivo temu v glavnem samo še pomanjkanje surovin. Ko se moramo za to dejstvo zahvaliti našemu delavstvu, se moramo predvsem zahvaliti njenim sindikalnim organizacijam. Toda naše naloge v

pogledu industrije še niso do kraja izpolnjene. Dejstvo je danes, da, če naše ljudske države, naše nove ljudske demokracije najbolj krepki in bo krepila moč naše industrije, zlasti moč njenega državnega sektorja. Zato, da se bo dvignila produktivnost dela in državnega sektorja, zato da se bo dvignila kapaciteta naše industrije, industrijska moč naše države, zato je vredno žrtvovati. Žrtvovanjem v ta namen žrtvujemo za sebe, žrtvujemo za svojo ljudsko oblast, žrtvujemo za svojo moč na znotraj in zunaj, žrtvujemo za svojo lepšo bodočnost.

Medsebojna pomoč: delavec kmetu, kmet delavcu

Tov. predsednik je v svojih nadaljnjih izjavah prešel na vprašanja obdelave zemlje, in zagotovitve kmetom osnovnih izdelkov industrije. Pri tem je pokazal na že dosežene uspehe: zagotovljena je bila modra galica, najosnovnejše pogonsko sredstvo za mlatiline in drugo. Glede posetve je omenil, da so zagotovljena vsa osnovna sredstva za to, da bo setev zadostna.

Naši finančni politiki moramo ustvariti trdne temelje!

V naši finančni politiki smo bili pred sledečimi nalogami: hitra zamenjava denarja spriču štirih valut na našem ozemlju; zagotoviti čim hitrejši in čim večji obtok denarja po naši federalni edinici spriču pomanjkanja denarnih sredstev, ki jih je odnesel okupator; vso finančno politiko usmeriti tako, da bodo imeli pri tem korist naši osnovni ljudski sloji. Če pogledamo rezultate, je treba ugotoviti naslednje: Denar v Sloveniji je bil zamenjan. V začetku se je občutilo zelo veliko pomanjkanje denarja, sedaj pa to pomanjkanje denarja pada s krediti, ki jih dajeja zveza in v federalna vlada. Vsihihi je bila osnovna poteza naše finančne politike izmožgavanje ljudskih finančnih virov, izmožgavanje ljudske denarne moči v korist protiljudskim spekulantom, danes gre vse v korist čim večje denarne zmogljivosti ljudstva, čeprav se to kot povojni pojav v celoti še ne vidi. Vzemimo samo vprašanje kreditov. Od 189.140.000 v zadnjem času razdeljenih kreditov je bilo za našo industrijo za mezde v državnem sektorju razdeljenih 127.423.000 dinarjev ne da bi dobila država za produkte, ki so bili izdelani, že istočasno povračilo. Za pospeševanje obratov je bilo izdanih 3.000.000, za upravne izdatke naših oblasti, ki grejo za kmetke potrebe, za potrebe pomoči tistim, ki so bile od vojne najbolj prizadeti, je šlo 24.000.000. Od kreditov za našo socialno politiko odpade največ za podpre tistim, ki so bili prizadeti po fašističnem terorju. Od 99.000.000 kreditov za našo socialno politiko odpade na te podpre 55.000.000.

V zvezi s temi vprašanji je tov. predsednik govoril o osnovnih načelih naše kreditne politike. Nadalje je povdaril, da bo v bodoče treba vse drugače skrbeti za državne dohodke kot doslej. Razlika med dohodki in izdatki za razdobje julij—december 1945 je namreč v naši federalni edinici skoraj dvajsetkratna v škodo dohodkov. To gre na račun gospodarskega zastoja v prvih mesecih po osvoboditvi, na račun dejstva, da se vrši emisija denarja in na račun splošne razrušenosti kot posledice okupatorskega režima.

Tovariš predsednik je izrazil željo, da se o tem podrobneje porazgovori. Mnogo je namreč tovarišev med našimi dobrimi in poštenimi aktivisti, ki si gospodarska vprašanja predstavljajo preenostavno. Mnogo je tovarišev, ki mislijo, da ljudska oblast že sama lahko prinese gospodarsko blagostanje. Tisti, ki tako mislijo, nima jo prav, tisti v bistvu vsega našega problema, tisti tega, kar je zapustil okupator in vojna, ne razumejo. Prvo je za ljudstvo imeti oblast v svojih rokah. Če ima to, potem lahko vse ostalo uravnava kakor samo hoče, odnosno spriču objektivnih težav uravnava v svojo korist. Če pa nima oblasti v svojih rokah, potem uravnava to protiljudski oblastniki v svojo korist. Zato je osnovno vprašanje po vojni: držati v rokah oblast, ki si jo je ljudstvo izvajalo in za to oblast v gospodarskem pogledu tudi potrditi, če je treba.

Ne smemo reševati vprašanja mezd in plač na primitiven način!

Tudi o vprašanju mezd in plač je treba odkrito spregovoriti že zaradi tega, da bomo vedeli, po kakšni poti naj hodimo in da ne bo nepotrebnih iluzij in potem tudi nepotrebnih razočaranj. Jasna stvar je, da so vsi, ki so bili in ki so resnični ljudje ljudstva, stremeli, treme in bodo stremeli za čim boljši materialni položaj delovnega ljudstva. Brez tega si ni mogoče zamisliti resnično srečne bodočnosti. Jasna stvar je, da se dober ali slab položaj ljudstva izraža tudi v dobrih ali slabih prejemkih. Lahko si je sliko dobrega položaja ustvariti na primitivnem način: napravimo visoke mezde. Nihče nima ničesar proti visokim mezdam. Mi smo se borili za visoke mezde in bomo gledali tudi sedaj na to. Toda napraviti samo visoke mezde je lahka, primitivna pot. Kaj bi napravila državna podjetja s tem, da bi postavila visoke mezde? Vzemimo: visoki stroški, produkti z visokimi cenami! S tem bi dejanska vrednost mezd padla. Pride še tretje. Tudi cene kmetičkim proizvodom bi bile višje. Kmet bi zahteval, kajti delavske mezde bi bile visoke, industrijski produkti bi imeli visoko ceno. Realna meza še odpade. Pride še četrto. Država. Država ne more denarja samo izdati, mora ga imeti tudi v blagajni. Nabijmo na produkte tak-

se, pa bodo produkti še dražji. Realna meza bo še bolj padla. Iz tega sledi, da se s primitivnim načinom, da si s tem, da hočemo postaviti samo visoke mezde, ne moremo pomagati, ker ta primitivni način ne vodi do visokih mezd, ampak do tega, da realna meza pade. Vprašanje resnične materialne blaginje, vprašanje resnične vrednosti delavskih mezd in uradnih plač, to vprašanje v svojem bistvu je vprašanje produktivnosti našega dela. Čim več bo produktov, tem bolj bo možno urediti naše mezde in plače. Iz tega pa sledi, da je dolžnost vseh, ki hočejo delovati resnično v korist delovnega ljudstva, da ne operirajo z demagoškimi argumenti. Nasprotno, treba je pojasniti ljudem resnično položaj. Treba jih je pozvati na to, kar je za ljudstvo, ki ima oblast v svojih rokah, potrebno in koristno, treba je pozivati k požrtvovalnosti in premagovanju težav. To, kar si danes ljudstvo pritriga, to si pritriga v svojih rokah. Ne pritriga si tega za protiljudske pljavke, to si pritriga samo zase, za svojo bodočnost.

Prehrana je zagotovljena, z mnogimi neizčrpnimi viri moramo pomagati še bolj obubožanim krajem

Nato je tovariš predsednik pojasnil še vprašanje prehrane. Poudaril je, da pri nas ne strada nihče, da se je prehrana od meseca do meseca izboljševala. Navedel je pregled višine obrokov za navadne karte: moke junija 6000 gramov, julija 7500 gramov, avgusta 9000 gramov, septembra 9000 gramov. Zakuhe: junija 2000 g, julija 2000 g, avgusta 3000 g, septembra 3000 g. Maščobe: junij 400 g, julij 400 g, avgust 500 g, september 500 g. Sol: junij 400 g, julij 400 g, avgust 500 g, september 500 g. Milo: junij 75 g, julij 100 g, avgust 150 g, september 150 g. Edmo, kar je septembra manjše kot avgusta, pa isto kot junija in julija, je sladkor in sicer junija 250 g, julija 250 g, avgusta 500 g, septembra 250 g. Toda treba se je zavedati, da so še v Jugoslaviji predeli, kjer stradajo in da bi bilo naše geslo o bratstvu in enotnosti jugoslovanskih narodov prazna fraza, če bi na to pozabili, če bi mislili samo na to, kako bomo izboljšali svoj gnoten položaj v federalni Sloveniji. To ne bi bilo v korist ne Jugoslavije in ne Slovenije. Mi smo močni, imamo svojo ljudsko oblast, narodno oblast zato, ker smo združeni, ker smo enotni, ker dela nova Jugoslavija po pravilu: Vsi za enega, eden za vse. Iz tega sledi, da bomo, če bo treba ekonomske težave premagovati v drugih predelih Jugoslavije, dali od sebe vse, še bolj navdušeno kot takrat, ko jih rešujemo zase.

Nemogoče si je misliti, da bi svobodno ljudstvo vzelo oblast v roke, ne da bi izpolnilo osnovno dolžnost v ljudski prosveti

Nato je govoril tovariš predsednik o naši ljudski prosveti, kot o enem izmed večjih vprašanj, ki so se po končni osvoboditvi postavljala pred Osvobodilno fronto in Narodno vlado. Nemogoče si je misliti, da bi svobodno ljudstvo vzelo oblast v svoje roke, da bi gospodarsko življenje začelo uravnati po postavljenih načelih, da bi krepilo svojo politično moč, ne da bi si hkrati z vsemi silami krepilo in širilo ljudsko izobrazbo v resničnem ljudskem demokratičnem smislu, na resničnih naprednih temeljih. Kot primere silne iniciative, ki jo kaže ljudstvo v vprašanju ljudske izobrazbe, je tovariš predsednik omenil primer gorenjskega festivala in posamezna dela iz povorke sindikatov. Poudaril je primer deputacije kmetov iz vseh slovenskih krajev pri predsedstvu vlade, ki je najbolj živo govoril takrat, ko so spravevali, koliko kurzov bo napravljanih to zimo po naših vaseh. Storit moramo vse, da damo ljudskim naporom smer, naša dolžnost je, da jih organizacijsko povežemo.

Ne bi bilo dovolj, če bi se usmerjali samo za splošno ljudsko prosvetno delo, preko ljudskih prosvetnih organizacij. Podpre je treba dati tudi našemu oblastno prosvetnemu delu. Ni nam še uspelo obnoviti vseh ljudskih šol. Če tega ne bomo storili, bo ljudsko šolstvo letos na slabšem, kakor je bilo pred vojno. Pri ljudski oblasti se to ne sme zgoditi. Učiteljski kader, čeprav ga primanjkuje, čeprav ga manjka skoro 2000, bo dopoljen. Organizirani so krajski tečaji za učiteljske kadre. Stari učiteljski kader je bil vzet v politične tečaje, ki so ga seznanili z osnovnimi izkušnjami narodno osvobodilne borbe. S tem kadrom si bo mogoče pomagati. Tukaj ne bo nepremostljivih težav. Toda naše ljudsko šolstvo moramo materialno oskrbeti. Omogočiti moramo, da bodo lahko vsi šolobvezni otroci hodili v šolo. Tudi pri tem je velika dolžnost sindikatov. Njihlj gimnazij bo trikrat več kakor jih je bilo pred vojno. Razširitev števila nižjih gimnazij smatra naša ljudska oblast za osnovni korak, ki naj otrokom ljudstva omogoči dostop v resnično izobrazbo, dostop v vse srednje in višje strokovno šolstvo.

Čvrsta, krepka in nerazdružljiva zveza delavcev, kmetov in delovne intelligencije je osnovni vir moči Osvobodilne fronte

Na koncu je tovariš predsednik izrazil željo, naj bi sindikati obravnavali vse naše javne probleme, vse naloge organov ljudske oblasti, vse naloge Osvobodilne fronte in njenega vodstva. »Prav zaradi tega sem smatral za svojo dolžnost, da

Tov. Matevž Hace, predsednik Glavnega odbora ESZDNS:

Politične, gospodarske in organizacijske naloge strokovnih organizacij

Novoizvoljeni predsednik Glavnega odbora ESZDNS tov. MATEVŽ HACE, lesni delavec iz Loza, junaški bорец in podpolkovnik-politkomisar višjih vojaških formacij Narodno osvobodilne vojske

(Deli iz referata predsednika ESZDNJ tov. Haceta Matevža).

»Prvih v zgodovini se delavski razred zbira po svojih izvoljenih delegatih na prvem kongresu Enotnih sindikatov delavcev in nameščencev. Prvih v svoji zgodovini delavski razred Slovenije na tako slavnosten način manifestira svoje volje po enotnih sindikatih in daje smernice za svoje bodoče delo kot soprograditelj na vseh poljih političnega, gospodarskega in kulturnega življenja v naši deželi...

Delavski razred je z nastankom in razvojem naše nove države postal nov razred. Mnogo truda in težkih borb je stalo, preden je delavski razred prišel do svoje enotnosti, ki se danes tako manifestativno izraža na našem kongresu. Pod vodstvom in na iniciativu KP je bila že pred 1941 ustanovljena enotnost delavskega razreda Slovenije. Delavski razred je šel enoten v OF leta 1941. proti fašističnim zavojevalcem. Ta enotnost je omogočila, da je delavski razred lahko izpolnil svojo časno nalogo prvoboriteljem v okviru vsenarodnega gibanja OF...

To enotnost bo delavski razred utrjeval tudi v bodočnosti...

Kmetje in delavci

Sad štiriletna borba proti okupatorju in domačim izdajalcem je tudi najvrstnejša povezanost delavskega razreda s kmeti in množicami. V stari Jugoslaviji je protiljudska reakcija bila stalna na delu, da bi čim bolj razvil delavca in kmeta. Iz dneva v dan, leto za letom je delovala na tem, da najde in si izmisli nekakšno nepremostljiva nasprotja med delavskim razredom in kmetom...

Tovariši, v tej domovinski vojni, ko sta se delavec in kmet skupaj borila v vseh predelih Slovenije in Jugoslavije, je bila za vedno ovirana trditve o nepremostljivih nasprotjih med delavci in kmeti. Domovinska vojna jih je najtesneje združila. In kakor sta se skupaj borila vsa štiri leta pod najtežjimi okoliščinami za osvoboditev naše zemlje, prav tako bosta najtesneje sodelovala pri obnovi naše domovine in pri utrjevanju pridobite narodno osvobodilne borbe. Konkretno: Trboveljski rudarji so zbrali prispevke in jih izročili okoliškim kmetom, ki so jim fašisti požgali domove. Isto so napravili zagorski rudarji. Mariborski železničarji ob prostem času hodijo popravljati razna orodja okoliškim kmetom. Vedno manj je delavcev, ki še ne čutijo tiste žive povezanosti s kmeti in ki mislijo, da bi se dalo iti naprej po starih tirnicah...

Političnemu pogledu izraža najvrstnejšo enotnost delavskega razreda s kmeti množicami OF...

vam danes v teh kratkih in površnih obri-sih podam osnovne probleme naše uprave, našega gospodarskega in političnega dela. To, da se sindikati ukvarjajo z vsemi problemi našega javnega življenja je ena značilnih plati novih sindikatov, njihove nove vloge. Druga značilna plat za razliko od sindikatov predprilski Jugoslavije pa je ta: v predprilski Jugoslaviji se sindikati niso v zadostni meri brigali za to, kar tvori osnovni stebel moči delovnega ljudstva, namreč za resnično zvezo med delavci in kmeti. Čvrsta, krepka in nerazrušljiva zveza delavcev, kmetov in delovne inteligence je osnovni vir moči Osvobodilne fronte, je osnovni vir naše zdrave sile, je osnovni vir vsega našega poleta, je osnovni vir moči Osvobodilne fronte v celoti. S tem, da bodo sindikati stori-li vse za zavestno nerazrušljivo zvezo delavcev in kmetov, bodo stori-li ne samo svojo dolžnost do delavcev in kmetov, ampak do vseh ljudstev in vseh naših narodov v celoti.

Vsako svojo zmago si bomo priborili z znojem!

Pred nami so še težki problemi. Mnogo bo še težav. Premagovati jih bo treba tako, kakor smo jih premagovali v preteklosti. Toda danes jih premagujemo zase, ne za druge, ne za protiljudske krivosese kakor nekoč. Mobilizirati moramo delovno ljudstvo v boj za njegove koristi, za kre-pitev in nadaljnji razvoj nove ljudske obla-sti, mobilizirati v boj proti njihovim sovra-žnikom. To se pravi, napasti moramo sovražnika, ki nam govori proti požrtvo-valnosti. Vsako svojo zmago si bomo pri-borili z znojem. Tako je bilo v preteklo-sti, tako je tudi še sedaj.

Med pridobitve 4 letne osvobodilne borbe spada enotnost delavcev in nameščencev. V ustvarjalnem delu obnove bo tudi ta enotnost, to tovariško sodelovanje delavcev in nameščencev še bolj cementirana.

Sindikati v stari Jugoslaviji

V stari Jugoslaviji so bili sindikati pod političnim vodstvom raznih strank. Bili so politično razcepljeni in organizacijsko razdrobljeni. Vsi protiljudski elementi so bili edini v tem, da je treba za vsako ceno onemogočiti enotnost sindikatov...

Samo najbolj zavedni in napredni so izražali voljo vsega delavstva, ko so govorili, da delavci le v enotnih sindikatih združeni pod enotnim političnim vodstvom nekaj pomenijo. Take zavedne delavce, ki so se poganjali za pravice svojih tovarišev, je policija zapirala, mučila in jih ubijala po raznih glavnjcah...

Enotnost sindikatov

Enotnost sindikatov in nameščencev ni bila ustvarjena za zeleno mizo, temveč je plod 4 letne domovinske borbe, plod vseh tistih najboljših sinov delavskega razreda, ki so se že v stari Jugoslaviji borili za to enotnost...

Danes je največji sovražnik delavcev in nameščencev tisti, ki bi hotel razbijati to enotnost, priporočiti s tolikimi žrtvami. Utrjevali in poglobljali bomo to enotnost kakor jo je vedno utrjeval naš veliki kovinar in voditelj Jugoslavije maršal Tito. V stari Jugoslaviji je protiljudska reakcija vedno zatirjala, da je delavski razred anacionalen. V tej domovinski vojni so delavci do kraja pometli s to lažjo in do-kazali, kako se znajo boriti in umirati za svojo domovino. Delavski razred je danes preko svojih sindikatov nosilec patriotizma in vreden soustvarjalec nove demokratične, federativne Jugoslavije.

Kulturno-prosvetno delo in politično delo

Med najvažnejše naloge naših enotnih sindikatov spada kulturno-prosvetno delo. Tej nalogi polagajo še vse premo pažnje. Stremeli bomo za tem, da bodo sleherne podružnice in do slehernega člana prodrla želja po čim večjem kulturnem delu. Kulturno-prosvetno delo je v raznih prirreditvah, pisanje v stenski časopis itd., zlasti pa v temeljiti kulturno-prosvetni vzgoji delavcev in nameščencev. Hvalevredna naloga bo oskrbeti za lepo zunanost tovarne, menze itd., kar je že marsikje v zaniknem stanju. Naj tovarna, menza, obrat in rudnik že po zunanosti privlači delavca in nameščena...

Velika dolžnost naših sindikatov je noličito delo. V stari Jugoslaviji so se le najbolj napredni delavci zanimali poleg svojega strokovnega dela tudi za politično vzgojo delavcev. Marsikje je prevladovalo zelo škodljivo naziranje, češ da se delavec ne sme vtiikati v politične zadeve. V sindikatih so nosilec podobnih škodljivih teorij govorili o nekaki »neodvisnosti sindikatov od politike...

Tudi v tem pogledu bodo naši enotni sindikati pomembni mejniki v zgodovini delavskega razreda. Naj ne bo sestanka, seje, zborovanja v naših podružnicah, kjer se ne bi razpravljalo o vseh perečih poli-tičnih vprašanjih naše notranje in medna-roodne politike. Naj strokovno usposabljanje spremlja stalna politična zborovanja in po-litično delo v smislu programa in statuta Ljudske fronte...

Tovariši, stojimo pred volitvami v ustavo-dajno skupščino. Na teh volitvah bomo tudi mi delavci kot prvoboritelji za demokratično, federativno Jugoslavijo odločali o tem, ali bomo šli v izgradnji naše države na-prej po Titovi poti ali pa se bomo povrnil nazaj v storo Jugoslavijo. Največja dolžnost nas vseh je, da ne bo v Sloveniji delavca, ki ne bi šel na volišče in oddal svoj glas za kandidate Ljudske fronte. Tako bo delavski razred časno izpolnil svojo dolžnost do svoje nove ljudske države in odbil bed-ne naklepe opozicije...

Tovariši! Prav tako bomo v naših delav-skih vrstah energično odbili vsak poskus, ki bi šel za tem, da bi delavski razred pri volitvah v ustavodajno skupščino nastopal ločeno od kmetov in ostalih slojev. Štiri leta smo se skupaj borili z ramo ob

rami s kmeti in pošteno inteligenco. Prav tako bomo skupaj nastopili pri volitvah v ustavodajno skupščino, kjer bomo skupno potrdili pridobitve osvobodilne borbe v smislu programa Ljudske fronte.

Proizvodnja in udarniško delo

Prevzem oblasti po osnovnih ljudskih množicah je iz osnove izpremenil naš odnos do dela. Ko izpolnjujemo program obnove, ko vlagamo svoje sile v proizvodnjo in težimo po čim večji produktivnosti dela, se zavedamo, da se trudimo za sebe, za boljšo bodočnost delavskega razreda...

Naše sindikalne organizacije bodo vlo-žile vse svoje napore v to, da se čim bolj zviša proizvodnja in produktivnost dela. To je pot k blagostanju delavskega razreda in vsega ljudstva...

Ne bojimo se armade brezposelnih, ki bi bila plod izobilja produktov, kakor je bilo to v stari Jugoslaviji, ko so v naši proiz-vodnji gospodarili izkoriščevalci in špekulan-ti. Brezposelnost je v razmerah naše no-ve oblasti prehodni pojav. Če zaradi po-manjkanja surovin ali kakih tehničnih ovir ta ali ona tovarna ne more obratovati, bomo dočleni delavstvo naših sindikatov in organov oblasti zaposlili v kaki drugi stroki. Trenutno je položaj tak, da se ne smemo postavljati na stališče, češ sedaj sem v tej stroki izvečban, pa ne bom prijel za drugo delo...

V vseh panogah proizvodnje se razvija udarniško delo. V prvi vrsti se bomo de-lavci trudili, da bi razvili pravo udarni-štvo. Pravi smisel udarnišтва je v tem, da v kratkem času čim več proizvajamo in da so produkti tudi po kakovosti čim boljši. Dalje je udarnišтво v čim racionalnejši iz-rabi surovin in v čim boljšem izkorištanju strojev. Ne le velika marljivost, temveč predvsem — nove boljše metode dela — v tem je pravo udarnišтво...

Delovna disciplina

Delovna disciplina je v pravočasnem pri-hajanju v tovarno, v rednem prihajanju na delo itd. Tisti, ki nečesto upoštevati delovne discipline, bodo na javnih sestankih, kon-ferencah in zborovanjih ožigosani. Naši sindikalni funkcionarji, kakor tudi vsi de-lavci morajo neusmiljeno udariti po tistih, ki mislijo na račun delavstva lenariti in ki imajo še tak odnos do dela, kot so ga imeli v stari Jugoslaviji...

Dalje je tov. Hace obravnaval še aktual-a vprašanja delavskega razreda in njegovih indikalnih organizacij. Pri tem se je do-aknil Inspekcije dela, ki je v naj-snejši zvezi s proizvodnjo. V stari Jugosla-viji so sedeli na Inspekciji dela ljudje, ki iso imeli nič skupnega z delavskim razre-om, Higienici in tehnično varnostni pred-isi so bili v tovarnah in rudnikih le na pa-irju. Zdaj se bo to temeljito izpremenilo, kajti v Inspekciji dela bodo tudi delavci, ki imajo kuzneje iz tovarn in obratov. — Minis-trstvo za socialno politiko Zvezne vlade izde-uje v sporazumu z Glavnim odborom Eno-tnih sindikatov Jugoslavije projekt zakona o Inspekciji dela, ki bo v kratkem uzakonjen.

Pri mednem vprašanju je tov. pred-ednik naglasil, da je od dviga naše proiz-odnje odvisna cena produktov in da je naše lagostanje odvisno od tega, če bomo čim itreje lahko dali na trg dovolj produktov.

Pri akordnem delu moramo razliko-ati akord v stari Jugoslaviji, kjer je s po-nočjo akordnega dela podjetnik zniževal nezdo in tako še bolj izkoriščal delavca ter ed akordom v naši novi državi, kjer služi kord za zvišanje proizvodnje, ki je v korist elovnemu ljudstvu in da najboljši delavci es dobijo plačilo, ki jim gre.

Tov. predsednik je priporočil delegatom, aj se pri vseh podružničnih ustanovijo ta-ine komisije, ki bodo izdelale načrte za ko-ktivne pogodbe.

Na koncu referata se je dotaknil še vpra-anja našega sindikalnega kadra in njegovih nalog v zvezi z vodilno vlogo delavskega raz-eda pri obnovi domovine. Tov. Hace je zaključil svoj obširen in izčrpen referat: Na-ši sindikati so zrasli v mogočno silo v naši deželi. Šli bodo vztrajno po začrtani poti, i so jim je pokazali najboljši sinovi delav-kega razreda. Naši enotni sindikati bodo nelj pred očmi izpolnile v tistih nalog, ki so bile naložene njim v izvajanju skupnega, elikega programa Ljudske fronte.

Tov. Diacci Alojz, član Glavnega odbora ESZDNS

Delavsko nameščenska soc aina vprašan'a

»Iz zgodovine delavskega gibanja je raz-vidno, kako težka je bila borba za socialno zaščito delavstva.

Protiljudski režimi so ustvarjali tudi pro-tiljudsko socialno politiko, ki je delavskemu razredu škodljiva ter le navidezno od-pravlja socialne krivice, odnosno posledice, ne odpravlja pa pravih vzrokov socialne bede.

Take socialne krivice je možno odpraviti le v državi, kjer je delavski razred sood-ločujoč faktor v vseh panogah gospodar-stva, v državi, kjer obstoja prava ljudska oblast, kot je naša nova Titova Jugosla-vija. Takta ljudska oblast v najtesnejšem sodelovanju izdaja nove zakone ter ustvar-ja socialno politiko v takem smislu, da so dani vsi pogoji za ustvarjanje resnično bolj-ših življenjskih pogojev najširšim plastem delavskega razreda. Nova socialna politika mora odpravljati vse vzroke socialnih kri-vice ter dvigati razred iz socialne bede v člo-veka dostojno življenje. Tako se brezposel-nost ne odpravlja z beraškimi podporami, ampak s pravihim razmeščenjem delovnih sil ter z iskanjem možnosti profesionalne zaposlitve.

Enotni sindikati so danes tisti odločujoči faktor v državi, ki brez njihovega najinten-zivnejšega sodelovanja z našo Narodno vlad-o ne more biti dobre socialne politike. Za to igrajo Enotni sindikati delavcev in na-meščencev v novi državi izredno važno vlogo.

Z ozirom na novi čas in nove socialne razmere je potrebna reorganizacija social-nih ustanov. Borza dela ne sme biti več tista od delavcev in nameščencev osvova-žena institucija, kot je bila v bivši Jugos-laviji. Iz nje mora postati urad, katerega glavna naloga bo pravilno razmeščanje de-lovnih sil po njihovi sposobnosti. Vse njeno delovanje bo moralo potekati po direktivah Enotnih sindikatov in vodilnih smernicah Ministrstva za socialno politiko.

Naloga Enotnih sindikatov je splošna skrb za dosego boljših življenjskih pogojev celokupnemu delavskemu razredu, skro za ureditev stanovanjskega vprašanja, za boj proti nezaposelnosti, pravilna zaščita mater in otrok ter doraščajoče mladine itd.

Enotnost, ustvarjena med delavci in kme-ti v času osvobodilnega boja, mora tudi v bodoče ostati nezlomlj. v stebel v okviru na-ših sindikalnih organizacij. Med kmečkimi in industrijskim delavstvom ne sme obsto-jati več tista razcepljenost, katero so umet-no ustvarjali vsi vladajoči krogi v bivši Ju-goslaviji. Izvesti moramo socialno zavaro-vanje, ki ne bo ščitilo samo industrijskega, temveč v isti meri tudi poljedelskega de-lavca in nameščena.

V nadaljnjih izvajanjih je tovariš Diacci naglasil:

»Kljub vsem težavam so že vidni številni uspehi, doseženi s sodelovanjem strokovnih organizacij v pogledu socialne zaščite. Po-leg številnih začasnih socialnih ukrepov, uredb in naredb je najvažnejše »Zakon o izvedbi socialnega zavarovanja«. Če pogledamo v jedro tega zakona, vidimo, da bo iz številnih bivših socialnih zavodov zršlo enotno socialno zavarovanje za vso državo. Nsilec tega zavarovanja bodo široke mno-žice članov — delavcev in nameščencev. V ta sestav pridejo vsa bivša socialna zava-rovanja: OUZD, Bratovska skladna, Po-kojninski zavod, železničarsko zavarovanje, trgovsko bolnišico in podporno društvo ter še mnogo manjših zavarovalnih ustanov. Za likvidacijo in prenos imetja ter obvez-nosti omenjenih ustanov, so od sindikatov predlagane in od Ministrstva za socialno politiko potrjene posebne komisije. Stroga kontrola in sodočlanje Enotnih strokovnih zvez v vseh socialnih ustanovah bo onemo-gočalo vsako izkoriščanje.

Dalje je tovariš Diacci govoril o Osred-njem zavodu za socialno zavarovanje v Za-grebu, ki je glavni nosilec vseh panog so-cialnega zavarovanja za vso državo, o fe-deralnih zavodih po federalnih edin'cah in o podružnicah in poslovalnicah Osrednjega zavoda po industrijskih krajih.

Jasno je razločil glavni namen poenote-nja socialnega zavarovanja, ki je v zniža-nju upravnih stroškov, poenostavitvenju ad-ministracije ter odpravi birokratskega na-čina uprave, kakršnen je obstojal v bivši Ju-goslaviji. Poudaril je, da bo s tem podana osnova, da bo socialno zavarovanje vredno svojega imena lahko nemoteno ščitilo naj-širše plasti zavarovalnih članov.

V poenotenem socialnem zavarovanju so zapodene vse štiri glavne panoge social-nega zavarovanja:

1. Bolniško zavarovanje,
2. Nezgodno zavarovanje,
3. Zavarovanje za onemoglost, starost in smrt,
4. Brezposelno zavarovanje.

Princip poenotenja je poleg že navedenih prednosti izboljšanje prejemkov, odnosno zdravniških pripomočkov svojim članom v vseh naznačenih panogah. Celokupni prispevki znašajo 28 % zavarovalne meзде. Od tega plača delodajalec 20.7 %, deloje-malec pa 7.3 %, kar je razdeljeno po sle-dečem ključu: Bolniško zavarovanje 7 %,

od tega plača delodajalec 3.5 %, delojema-lec 3.5 %. Nezgodno zavarovanje 3 %, ka-tere plača v celoti delodajalec. Pokojnisko zavarovanje 9 %, od tega plača 6 % de-lodajalec in 3 % delojemalec. Brezposelno zavarovanje 1 %, od tega plača 0.5 % de-lodajalec in 0.5 % delojemalec. Poleg tega imamo še dva odtegljaja, in sicer: Pravna zaščita 0.3 %, katere plača v celoti deloje-malec in prispevek za dečji dodatek 7.7 %, katerega plača v celoti delodajalec. Za prve tri mezdne razrede, to je za vajence, plača celotni prispevek delodajalec. Vsi na-vedeni prispevki pa se bodo še korigirali ter je sporazumno med delavskimi in neme-ščenski sindikati in ministrstvom social-ne politike Narodne vlade Slovenije že iz-delan tozadevni predlog.

Bolniško zavarovanje: Razmere so se vi-dno izboljšale. Brezplačna zdravniška pomoč je podaljšana od 26 na 52 tednov. Ravno tako tudi brezplačna zdravila. Izplačevanje hranarine je podaljšano na isti čas v višini dveh tretjin zavarovalne meзде. Porodniška podpora se podaljša od 12 na 14 tednov, in to po porodu od 6 na 8 tednov, v višini tri četrtine zavarovalne meзде. Kot pogrebna se plača 30 kratni znesek javarovalne meзде za člana, za ženo 600.— din, za otroka do 14 let 280.— din.

Brezplačna zdravniška pomoč in zdravila za svojece so podaljšana isto kot za člana od 26 na 52 tednov. V izrednih primerih pa se zdravniška pomoč in brezplačna zdrav-la lahko podaljšajo na 78 tednov. V nova pra-vila je vnesena tudi brezplačna poprava zo-bovja. Poleg navedenega so še nekatere druge manjše spremembe, kar pa se bo po-zneje obravnavalo v časopisih, na raznih se-stankih in predavanjih.

Nezgodno zavarovanje. Tudi v tej panogi zavarovanja so nastale precejšnje spre-membe, in sicer: do 20 % znižane dela-zmožnosti vsled nezgode, se rente sploh ne prizna. Za zavarovanega člana za 21 do 33.3 % okrnjeno delozmožnostjo se daje od-pravnina, in to po dveletnem uživanju za-časne nezgodne rente dobi dotični kot od-pravnino še enoletno nezgodno rento.

O tem, da so se te rente do 20 % ukinile, odnosno uvedle za nezgodnike od 21 do 33.3 % odpravnine, kakor v raznih drugih zadevah, bo tovarišem delegatom dana mo-žnost razprave v diskusiji. Pripomniti pa moram, da so iz tozadevno prištednega de-narja povišane rente vdov in prvih sirot od 1/3 na polovico vsote, ki je pripadala po-kojnemu članu. V kolikor se tiče brezplačne-zdravljenja in zdravil — je nadalje-val tovariš Diacci — vejava za nezgodnika iste pravice, kot so predvidevane v bolniškim zavarovanju. Tudi pokojnisko zavarovanje je pri nas v Sloveniji velike važnosti, pred-vsem zaradi najstarejše industrje, vsled česar smo po številu dosežanih upokojen-cev na najvišji stopnji staleža med vsemi federalnimi enotami naše države.

Ko bo zopet v teku naša industrija ter bo število zaposlenega delavstva in nemeščens-tva doseglo predvojno stopnjo, bodo nasto-pile tudi normalne in zboljšane razmere v našem socialnem zavarovanju.

Delni uspehi naše nove oblasti so kljub vsem težkočam vidni že danes tudi v po-gledu izplačevanja pokojnin, kajti vse po-kojnine, ki so bile nižje od 400.— din, so že za mesec avgust povišane nad 400.— din. Kljub ogromni finančni pomoči, ki jo zahteva naša obnova, smo uspehi, da se s 1. sep-tembrom t. l. povišajo obstoječe pokojnine na najmanj 900.— din mesečno. Z ozirom na to smo prepričani, da bo v doglednem času rešeno tudi to pereče vprašanje ter kakor vsemu delovnemu ljudstvu, tudi našim izčrpanim upokojencem zagotovljeno res človeka dostojno življenje. Tudi starostna doba je znižana od prejšnjih 70 na 65 let; z izboljšanjem tozadevne finančne stanja bo tudi v tem oziru potrebna še reorganizacija, zavečajoč se, da je ka-kor za fizičnega, tako za duševnega delavca omenjena starostna doba še vedno previ-soka.

Za rudarje, prometno osobe, brodarje i. t. d. je predvidena starostna doba 60 let. Iz-vzeti so pa tudi rudarji kopaci, strelni mo-stri itd., katerih starostna doba je zaradi težkega dela omejena na 55 let. Pri tem pa obstoji možnost, da se še v bodoče oprede-le v omenjeno starostno dobo še razni delavci drugih poklicev, ki opravljajo slično težko delo.

Brezposelno vprašanje bo v doglednem času postalo odveč, ker bo vsak delavljjen imel priliko biti zaposlen v krkišnikoli stro-ki in v svojem pravem profesionalnem po-klicu.

Predvidena je reorganizacija zakona o obratnih zaupnikih in uradniški zakon. — Predvideni so tudi in se že ustanavljajo otroški domovi, zavetišča, domovi za ome-gle itd. Posveča se posebna skrb mate-ram in mladini. Vrše se tudi ogromne pri-prave za prešolanje naših invalidov v druge poklice.

Tovariš Diacci je zaključil svoj referat z besedami:

»Naša ljudska oblast je pokrenila vse po-trebno, da čimprej izboljša položaj delovne-ga ljudstva.

Naš današnji I. kongres nam mora dati novih sil, ter ustvariti še tesnejša sodelova-nja pri delu za čim popolnejšo socialno za-ščito delovnega ljudstva.

Narodno gledališče

Drama

Sobota, 29. sept. ob 20. uri: Škvarkin: Tu-je dete. Zaključena brezplačna predsta-va za invalide in delegate invalidskega kongresa.

Izšla je zbirka

Pesem delu

Naroča se v upravi

»DELAVSKE ENOTNOSTI«

Ljubljana, Miklošičeva c. 22-III.

Cena din 10.—.

Minister za socialno politiko NVS tov. Vida Tomšič

Minister za socialno politiko tov. Vida Tomšič je povdarila, da se bo dotaknila samo neaterih vprašanj socialne politike in kaj pričakujemo mi vsi, ves slovenski narod, vsa Jugoslavija od sodelovanja, od odločilnega dela sindikatov v socialni politiki. Zakoni, ki so se tikali socialne politike v stari Jugoslaviji, so bili dokaj moderni, ampak delovno ljudstvo v stari Jugoslaviji je živelo tako, da smo upravičeno govorili, da je bila to ječa narodov, da je bila to ječa delovnega ljudstva. To se pravi, da niso samo od pisanih zakonov odvisni pogoji življenja delovnega ljudstva, da so odvisni od zakonov le v toliko, v kolikor se ti zakoni dejansko izvajajo, v kolikor obstoja sila, ki ustvarja zakone, ki so v skladu s sredstvi za njihovo izvajanje. Zato je naša prva ugotovitev ta, da bodo zakoni, ki naj vnesejo v našo socialno politiko ne samo novega duha, ampak da se bodo tudi izvajali, ker je zakonodajna in izvršna oblast v rokah ljudstva.

Moramo reševati nujna socialna vprašanja, ki so posledica vojne in odpravljati krivice, ki izvirajo iz profilske ureditve stare Jugoslavije in stare socialne politike, ki je v bistvu samo ohranjala bedo.

V socialni politiki demokratične federativne Jugoslavije imajo enotni sindi-

kati svoje odločilno mesto, tako pri določanju zakonov, kot v posrednih socialnih ustanovah in pri celotnem izvajanju socialne politike. Sindikalne organizacije bodo predvsem imele odločilne besede v socialnem zavarovanju, 'tako je že bilo povdarjeno v referatu tov. Dlačija.

Sindikati bodo storili še več v naši socialni politiki. Ne bodo samo pazili nad izvajanjem zakonov, ne samo dajali pobude za nove zakone, ampak bodo sindikati tista živa sila v našem dnevnem življenju, ki bo uveljavila tudi način reševanja iz lastnih sil tistih problemov, ki jih mi iz skupnih sredstev še ne moremo rešiti. Zato je delo naših sindikatov že usmerjeno tudi v brigo za stanovanjske prilike, za higienske prilike itd., brigo za ustvarjanje delovnih pogojev naših udarnikov dela, brigo za človeka z eno besedo.

Tako imamo že mnogo primerov skrbi za delovno ljudstvo, n. pr. akcije naših rudarjev, ki so dajali svoj zaslužek za podporo po vojni prizadetim krajem; dalje akcije mizarjev, ki delajo pohištvo za naše izseljence, akcije kovinarjev, ki so dajali svoje šilte za partizanske vdove in sirote itd. To vašo živo skrb, na katero moramo v teh časih zelo graditi, te vaše žive skrbi ne bomo mogli nikdar pogrešati.

Delavci in delavke Tobačne tovarne so se uvrstili z okrašenimi kolesi v povorko

Po kratkem referatu o vprašanju socialne politike, ki ga je imela tov. ministrica Vida Tomšičeva v diskusiji po referatu tovariša Dlačija o delavskih in nameštenskih vprašanjih, so se javili še mnogi tovariši, ki so izražali svoje predloge, vprašanja in pojasnila. Tov. Šturm Anton, tajnik Zveze kovinarjev, je v tej diskusiji najlepše in najjasnejše podal svoja pojasnila in mnenja. Med drugim je dejal:

»Na oblast, na državo moramo gledati kot na svojo oblast, svojo državo. Prav tako je socialno zavarovanje naše socialno zavarovanje. Dolžnost sindikatov je, da ščitijo to socialno zavarovanje. Prijavljene bolne delavce morajo kontrolirati, da ne bodo ti zlorabljali socialnih zavarovanj. Danes ni čas za simuliranje, ker danes si našim delom ustvarjamo svojo srečo.«

Še eno stvar je poudaril tov. Šturm, namreč to, da naj se tudi uradniki na socialnih institucijah zavedajo, da so delavci s njimi enakopravni, zato naj gredo delavcem v vsakem oziru na roko.

Tudi več drugih tovarišev je izneslo svoje predloge, tako tov. Josip Trefenik, da naj bodo tudi delavci deležni dobrih socialnih in zdravstvenih ustanov — zdravilišč, okrevališč ter zdravniške nege.

»Referati za socialno skrbstvo pri sindikatih naj se tesno povežejo z referenti pri Mestnih in Krajevnih narodno osvobodilnih odborih, da bodo tako vzajemno reševali težke probleme socialne politike«, je dejal tov. Černe Franc, predsednik Krajevnega medstrokovnega zveznega sveta v Ljubljani. Poštni uradnik iz Ljubljane tovariš Voljč Ivan, pa je predlagal, naj bi se draginski razredi odpravili vsaj do takrat, dokler smo v tako težkem povojnem položaju in naj se da državnim uslužbencem vso možnost, da zasedejo vsa mesta, ki jim po njihovi sposobnosti odgovarjajo.

Še nekateri tovariši so se javili k debati. Iz vseh njihovih pripomb so bile razvidne potrebe in problemi v različnih tovarnah, rudnikih in drugih obratih. Nekateri predlogi so bili tudi precej pomembni, ker so vsebovali način najboljšega reševanja nekaterih, za vse delavstvo važnih vprašanj. Diskusija je bila zelo razgibana, tako, da je kongres vsakomur odmeril čas 5 minut, da se ne bi diskusija preveč zavlekla.

Zaključno besedo pri debati je imel referent tov. Dlačij, ki je podal še nekaj odgovorov na stavljena vprašanja in predloge.

Stavblanci so v povorki ponosno marširali z vsem orodjem svoje stroke

Kmetje in kmetice so prisrčno pozdravljali v mimohodu častne goste na tribuni

Tov. Bašin Boža, urednica »Delavske enotnosti«

O kulturno prosvetnem delu

Največji slovenski pisatelj Ivan Cankar je zapisal: »Na tvojih plečih, na plečih delavca-proletarca stoji bodočnost slovenskega naroda, naroda proletarca.«

Če zdaj razmislimo te njegove besede, vidimo, da so se uresničile in da res na plečih slovenskega delavstva in delavstva vse Jugoslavije stoji naša lepša in pravičnejša bodočnost.

V naši kulturni zgodovini imamo poleg Cankarja še dve svetli imeni duhovnih velikánov slovenskega naroda, ki sta že mnogo let pred Cankarjem bila nosilca velikih idej, polna vere v zmago pravice svojega in vseh tlačanih narodov. To sta Prešern in Levstik. Z velikimi mislimi, ki so jih izražali najnaprednejši duhovi slovenskega naroda v boju z nazadnjaškimi silami, se je slovenski narod bogatil in delavski razred kot nosilec najnaprednejših idej, jih je sprejel za svoje. Vse, kar je bilo v naši kulturni dediščini zdravega, je priznal in osvojil. To je bil eden od vzrokov, da je lahko v letu 1941 strnil vse napredne sile v celoto za skupen boj proti okupatorju in domačim izdajalcem.

Kakor gre delavskemu razredu v prvi vrsti zasluga za eno največjih kulturnih dejanj v naši zgodovini slovenskega naroda, to je, da v zvezi z drugimi svobodoljubnimi silami slovenskega naroda očuval njegovo kulturo, tako mora biti tudi danes delavski razred buden čuvár prave kulture. Delavski razred mora biti tisti, ki bo budno stal na straži in preprečil vsak poizkus vdora ljudstvu odtujene in zato škodljive lažkulture. Toda ne samo, da čuva slovensko kulturo, ampak jo mora tudi razvijati in graditi. V naših kulturnih prireditvah, knjigah in časopisih torej ne sme biti mesta za take stvari, ki demobilizirajo ljudske množice in slabijo njihovega borbenega duha. Naša kultura naj bo taka, da bo utrjevala našo zavest o naših velikih nalogah in nas usposabljala, da jih izvršimo.

Da bomo to dosegli, moramo prenesti kulturo za množice, vse do poslednjega človeka, da bo vsak zavestno vključen v to veliko delo. Zato pa mora biti v prvi vrsti delavec o vsem poučen. Njegovo obzorje mora biti široko, znati mora presojati vse, ne samo z ožkega stališča njegove ožje domovine, ali morda celo njegovega kraja, ampak s stališča celote, s pogledom na vso državo. Delavski razred mora vse razumeti, mora spoznati svojo vlogo, imeti mora visoko razredno zavest, da prostovoljno prevzame težo svojega poslanstva.

Včasih so govorili o demokraciji, toda za delovno ljudstvo demokracije ni bilo. Bilo je oropano vsega, ker ni imelo denarja. Ni imelo možnosti, da se kulturno

dviga, kajti vsa kulturna sredstva (tiskarne, papir, radio itd.) so bila v rokah reakcije, ki se je dobro zavedala, da je kultura tista posebna vrednota, s katero se dviga in se obvladava.

Zdaj je položaj drugačen. Zmaga nad barbarskim fašizmom je omogočila ljudstvu, da se bogati z vsem kulturnim dobljenim in da sredstva, ki so za to potrebna, služijo ljudstvu.

Gradimo državo, svojo ljudsko državo. Borimo se z velikimi težavami, borimo se z neznanjem, z nerodnostjo, pa tudi s sabotažo v našem upravnem in gospodarskem aparatu. Te težave moramo odpraviti. Država potrebuje sposobnih ljudi. Sindikati so tista najmočnejša rezerva, iz katere bo naša ljudska oblast črpala svoje kadre. Na oblasti morajo biti ljudje iz ljudstva, ki bodo znali voditi in upravljati državo, ki bodo znali odpravljati vse napake, ki se pojavljajo. Take kadre moramo dvigati iz vrst delavcev in nameščenecv. Za izvršitev vseh teh nalog je velikega pomena kulturno prosvetno delo.

Vzemišmo za primer Sovjetsko zvezo. Sovjetski ljudje posvečajo ves prosti čas ti svoji izobrazbi. Izrabijo vsak trenutek, da se izpopolnjujejo, kajti samo na ta način lahko boljše delajo. S študijem dvigujejo svojo kulturno raven, zato je Sovjetska zveza tista dežela, ki je v letih po prvi svetovni vojni doživela tak gospodarski razmah, se politično utrdila in dala svojim državljanom takšno življenje, kot ga nimajo nikjer na svetu. In prav to Sovjetsko delavstvo, ki je največ doprineslo k utrditvi države, delavstvo, ki je iz njegovih vrst izšlo jedro zmagovalne rdeče armade, ta delavec mora biti nam v vzgled, tako v svojem ustvarjanju kakor tudi v svojem odnosu do kulture.

Po vseh naših tovarnah, pri vseh podružnicah se morajo ustanoviti kulturno-prosvetni odbori, katerih naloga je, da skrbijo za splošni dvig izobrazbe delavcev. Njihovo delo mora biti osredotočeno na dvig splošne kulture in na politično prevzgojitev množic. Njihova dolžnost je, da ustanavljajo v tovarnah šole in tečaje tako za strokovno kot za splošno izobrazbo. Organizirati moramo čitalnice in knjižnice. V čitalnicah se zbirajo po končanem delu ali med opoldanskim odmorom, tam imajo svoje sestanke, na katerih študirajo in diskuterajo. Ustanavljajo naj kulturne domove, kateri bodo center kulturno umetniškega udejstvovanja in kjer bo žarišče kulturnega življenja, ki bo pritegnilo ne samo delavske, ampak tudi vse ostale množice. Pri tem moramo napovedati najostrejši boj vsem »limonadama«, ki se vtihotapljaajo prav v to področje dela in ki nas skušajo vrniti v stare čase. Sloven-

ska kulturna dediščina je tako bogata, da lahko iz nje črpamo in na njenih temeljih ustvarjamo nova dela, ki bodo zares dvignila in prosvetila naše množice, jim dala novega poleta in jih dvigala. Dramatska dela, pesmi, recitacije — vse to mora biti v duhu časa, vse v duhu tistega, kar smo sprejeli kot pozitivno, kar razvijamo in negujemo.

Tisk — najmočnejše orožje je zdaj v službi ljudstva. Tisk je najmočnejša sila, ki bo ponesla napredno misel v sleherno vas, do slehernega človeka. Iz časopisov, knjig, brošur se široke ljudske množice vzgajajo in dvigajo svojo kulturno raven. Pri tem bi opozorila na dejstvo, da člani naših sindikatov posvečajo časom som vse premelo pažnje. Časopis je kolektivni organizator, propagandist in vzgojitelj. Tega se moramo zavedati in črpati iz njega navodila in smernice za naše delo. Toda, če hočemo, da bodo časopisi ustrezali željam in zahtevam, potem mora pri listu sodelovati, čim večje število ljudi. Po tovarnah imamo nešteto primerov udarniškega dela, političnega udejstvovanja, velikih uspehov pri raznih kampanjah, vendar časopisi zelo malo poročajo o tem, ker ne prejemajo dopisov. Člani strokovnih organizacij so v prvi vrsti poklicani, da delajo na tem, da bo v uredništva prihajalo kar največ dopisov. Na ta način se bodo izmenjevale izkušnje z raznih tovarn, dajale se bodo pobude, tako se bodo ljudje seznanjali z delom in življenjem delavcev.

S tem v zvezi bi se dotaknila še važnosti stenskih časopisov po tovarnah. Po mnogih tovarnah sem v delu, tla imajo članke, prepisane iz dnevnega časopisa, razne pesmi, ki nimajo prav nič skupnega z današnjim časom in še marsikaj drugega. Skratka, ti stenski časopisi ne izražajo tega, kar bi morali. Stenski časopis naj bo veren odraz dela in življenja v tovarni. Dajati mora njeno točno sliko, njegova naj bo razvidna, kako vaše delo napreduje, naj bo anal za vašega dela, ne bojte se napisati kritike, če vidite, da ni vse v redu. V tem je veliki vzgojni pomen stenskega časopisa. Najboljše članke pa pošiljajte sindikalnemu in dnevnemu časopisu.

—o—

Sindikati morajo biti tisti, ki pomagajo državi tako na političnem, kakor na gospodarskem polju. To pa bodo dosegli le, če bodo znali pravilno vzgojiti svoje člane, jih prepričati, dvigniti njihovo zavest. To pa bodo lahko izvršili le tedaj, če bodo poleg vseh drugih nalog znali tudi pravilno organizirati živahno kulturno-prosvetno delo in življenje.

Med svečanim delom kongresa (pogled na del zborovalcev v dvorani)

Tov. Knap Matija, član Glavnega odbora ESZDNS

O telesni vzgoji

V stari predaprilski Jugoslaviji je šport služil vsem mogočim brezvestnežem in spekulantom, ni pa služil in ni koristil širokim ljudskim množicam kot vzgojno sredstvo. Naša stara športna društva so bila večji del društva pridobitnega značaja. Ker so bili vsi naši športniki in športni prvaki večina športniki po poklicu, si na tak način niso zaslužili kruh z delom svojih rok. Da so bili takšni športniki od našega delavstva zasvoženi, nam je jasno, ker delavci niso imeli možnosti zaradi tedanjih prilik, da bi se bavili s telesno vzgojo. Z zmago Osvobodilne fronte, s postavitvijo naše ljudske oblasti smo prevzeli sami vodstvo v svoje roke. V novi ljudski državi ni in ne more biti razdrobljenih, ozkih, neljudskih organizacij, organizacij, v katere bi imeli vstop samo izbrani posamezniki. V naši novi domovini so vse organizacije dostopne vsemu ljudstvu. Prav na isto osnovo je postavljena tudi nova telesnovzgojna organizacija.

Če vzamemo za primer vzgojo fizkulture v Sovjetski zvezi, vidimo, da je tam ta vzgoja napravila veliko delo, da je doprinesla velik delež pri preporoditvi sovjetskega človeka. To je najbolj dokazala velika domovinska vojna. Znano nam je, da so v tej vojni prednjačili rdečearmejski fizkulturniki, delavci iz fizkulturnih panog kot so smučarstvo, alpinstvo, športno letalstvo itd. To so bili telesno krepki, vzdržljivi borci in neomajni nosilci socialistične misli, borbenih idej in svobode.

V naših fizkulturnih organizacij bo imelo naše delavstvo možnost, da se telesno in duševno vzgoji. Fizkultura naj nas delavce

jača, krepi voljo, naj delavca odvrta od osebno nediscipliniranega življenja, hkrati pa naj nudi slehernemu delovnemu človeku zdravo razvedrilo. V dobro organizirani fizkulturni organizaciji se mora vedno in povsod očitovati vpliv in sodelovanje lokalne sindikalne podružnice.

Fizkultura naj postane last vseh delovnega ljudstva, zato jo mora delavski razred podpreti in se njene vzgoje posluževati. Le če bomo odpravili slabe pojave, bomo omogočili telesni vzgoji najširši razmah.

Po zaporednih referatih urednice »Delavske enotnosti« tov. Bože Bašinove o kulturno prosvetnem delu, člana Glavnega odbora tov. majorja Knapa o fizikulturi in zastopnika Glavnega odbora Zveze mladine Slovenije tov. Nikota Belopavloviča o odnosu sindikatov do mladinskih organizacij in obratno, se je razvila za vse te referate enotna debata. Tovariši so stavljali svoje predloge, ki so jih utemeljevali s potrebami vsakdanjega življenja.

Tako je na primer tov. Branimir Kozine, mestni uradnik iz Ljubljane povdaril naslednje:

»Sredstva kulture naj bodo vsem slojem dosegljiva. Tako na primer dela velikoga Cankarja je redko najdeš v kmečkih ali delavskih knjižnicah, to pa zato, ker so imela z luksuzno opremo za delavski in kmečki sloj nedosegljivo ceno.« »Nova založba« si je od Cankarjevih sorodnikov kupila vse avtorske pravice do izdajanja Cankarjevih del. Njene izdaje s ceno niso bile dosegljive širokim ljudskim množicam, kupiti so jih mogli, le nekateri premožnejši meščani. Naša nova ljudska oblast bo gotovo poskrbela za to, da se ne bodo take stvari več dogajale. Naša osnovna naloga je, da dosežemo ljudske izdaje knjig izdaje, ki bodo dostopne in dosegljive širokim ljudskim plastem.«

Tov. Svetek Andrej je izrazil potrebo izdajanja praktičnih priročnikov, za one tovariše vajence, ki prihajajo danes v tovarne in obrate brez osnovnega strokovnega znanja, saj se v vsem času okupacije niso imeli prilike strokovno izobraziti. Tak priročnik

naj bi vseboval osnovne matematične in geometrijske pojme ter vse potrebno, kar naši vajenci v osnovo potrebujejo za izobrazbo ter naj bi bili pisani na preprosto, doulmljiv in ljudski način.

V zaključni besedi je tov. Bašinova odgovorila vsem na njihova vprašanja in izjavljala, tako da je lahko vsakdo odnesel očitno zdravo, razumljivo in izčrpno sliko sedanjega in bodočega kulturno prosvetnega dela.

Velik emblem Enotnih sindikatov v povorki

**Berite in širite
»DELAVSKE ENOTNOST«!**

Tov. Belopavlovič Niko, član Glavnega odbora Zveze mladine Slovenije

Delavska mladina

Tov. Belopavlovič Niko, zastopnik Glavnega odbora Zveze mladine Slovenije je v svojem referatu obravnaval vprašanje odnosa sindikalnih organizacij do mladinskih organizacij in obratno. Med drugim je dejal:

Važno vprašanje, s katerim se morajo baviti enotne strokovne organizacije ter mu posvečati vso pozornost in skrb, je vprašanje delavske mladine, ki je vključena v strokovne organizacije.

Danes je eksistenca, strokovna izobrazba in socialna zaščita delavski mladini zagotovljena. Jamstvo za to je zdrava ureditev naše države in vse pridobitve narodno osvobodilnega boja, ki so prav tako last mladine, kot so last vseh ljudskih množic.

Mlad delavec, ki je v predprilski Jugoslaviji prav toliko delal in prav toliko naredil kot starejši delavec, je dobil za svoje delo, ki je bilo prav tako dobro opravljeno, manj plačila in to samo zaradi tega, ker je bil mlad. Danes pa velja načelo: »Za enako delo, enako plačilo«, ki daje mla-

dini možnost in pravice, da je enakopravna starejšim delavcem.

Potrebno je, da posvečajo strokovne organizacije prav zato vso pažnjo mladini. Z ogromnimi napori ljudskih množic so ustvarjeni pogoji za srečno bodočnost mladega rodu in treba mu je omogočiti, da si to bodočnost tudi ustvari. Delavska mladina ima v sebi ogromno silo, in bo zato doprinesla velik delež pri ustvarjanju te srečne bodočnosti.

Danes se pred nas postavlja vprašanje hitre ostvartitve vajejskih domov, regulacije vajejskih plač in odprava brezpravnosti, v kateri se nahajajo mladinci pri nekaterih delodajalcih.

Delavska mladina je dolžna, da vse svoje sile vložiti v dvig proizvodnje naše industrije. Prvi pogoj za to pa je ustvaritev resnične delovne discipline pri ustvarjanju, kjer mora biti prav delavska mladina med prvimi. Delavska mladina mora tudi skupaj z ostalimi delavci skrbeti za rentabilnost podjetja. Načrtno mora izvesti in organizirati štednjo materiala in mora neprestano reševati vprašanja splošne in strokovne izobrazbe mladih delavcev.

Tako naj izboljšana organizacijska povezava med odbori delavske mladine in odbori strokovnih organizacij ustvari široko delavnost, ki bo krepila strokovno gibanje in gospodarsko moč naše države.

Pozdravi delegatov izza Drave

Po obširnem referatu tov. predsednika Matevža Haceta, sta pozdravila vse navzoče delegate dva zastopnika koroških delavcev, ki sta med tem prišla na kongres.

Njun prihod k nam je bil zelo težak, kajti prehod čez Dravo je prepovedan. Prepeljala sta se v gumijastem čolnu in dan in noč sta morala hoditi peš po naboji skritih poteh, da sta prišla mimo straž na osvobodeno ozemlje. Tovariši iz Celovca je poudaril veliko razliko med tem, kaj širi propaganda na Koroškem in med tem, kar je on sam tukaj videl. V svojem govoru je med drugim omenil:

Prinašam vam najtoplejše pozdrave vseh slovenskih tovarišev v Celovcu in okolici. Po lana sva bila sem zato, ker se širijo pri nas najrazličnejše govorice, kako je tu pri vas slabo, in kaj se tu dogaja. Ta propaganda, ki zelo škoduje našim Slovincem je inspirirana od tistih beguncev, ki so prišli gor in podpirana od strani inozemske reakcije. Toda dovolite mi prvi vtisi, ko sva prišla čez mejo, so bili zelo lepi. Priznati moram, da ste v teh par kratkih mesecih, izvršili tako delo, ki ga bomo mi mogoče, šele v dveh letih. To se pravi, da ste delali in ne spali. Prišla sva k vam tudi zato, da dobiva te nejeze zveze z vašimi strokovnimi organizacijami, da se bomo znali potem ravnati in da naše ljudi podučimo o tem, da to ni res, kar širi tuja propaganda. Mi smo onstran Drave popolnoma izolirani, in je velika težava, da prideš preko Drave. Nimamo tako rekoč nobenega slovenskega čtiva. Mi ne vemo popolnoma nič, kaj se tu dela, dasiravno imamo sigurno največji interes, da smo poučeni, da tudi mi lahko delamo. Vtisi, ki sva jih dobila včeraj s tovarišmi so taki, da vam jih tu ne morem z besedo prebraviti. Jaz mislim, da Ljubljana sama — pa tudi inozemstvo, še ni videlo, kaj ste v vseh panogah napravili pri obnovi.

Na te tople besede je tov. podpredsednik Svetozar Franc, odgovoril:

Tovarišu iz Koroške se v vašem imenu zahvaljujem za pozdravne besede. On ima priliko, da zbrane delegate, ki so tu, svobodno povpraša, kako je pri nas. Pri nas stojimo na stališču, da bomo spočuzumno uredili naše notranje razmere na način, ki ga bomo sami smatrali za najboljšega. Zbrani smo tu iz raznih krajev in vendar bo

tovariši videl, da smo enotni. Če se bo obrnil na oficijelna mesta, bo lahko dobil pregled vseh naših ustanov, videl, da so pri nas ječe prazne, da je pri nas svoboda besede, in če je videl včerajšnji manifestacijo, je ugotovil, da ima delavski razred v naši državi vso podporo, vso pobudo in da se lahko svobodno razvija. Seveda niso pri nas še take razmere, da bi se cedilo me in mleko. Mi smo še v težkih časih. Štiriletna vojna in štiriletna okupacija, proti kateri smo se aktivno borili, je prinesla grozna razdejavanja. V južnih predelih je še veliko huje. Po takem strašnem razrušenju ni bilo mogoče po 4 mesecih že vsega nadoknaditi. Alk mi vemo, kaj hočemo in obnavljamo z veseljem delom in tudi čvrsto voljo ter bomo ohranili to, kar smo si priborili. Mi smo pripravljene svojo svobodo braniti ne le z volinimi kroglicami, temveč tudi s svinčenkami in verujemo tudi, da se bodo vsi odcpljeni deli priključili naši domovini. To vero naj ponese tovariši v Celovec našim bratom in naj jim pove, da smo mi močni zato, ker je pravica na naši strani. Mi smo se v štirih letih naučili, da od svoje pravice ne odstopimo niti za las in ne bomo odstopili.

K besedi se je prijavil nato avstrijski protifašist, ki je dejal: »Pozdravljam vas v imenu Koroških tovarišev in vam zagotavljam, da si prizadevamo delati skupno in skupno doseči iste cilje. Zelo sem vesel, ko sem pri svojem prihodu videl, da tu vladajo čisto druge razmere, kot pri nas na Koroškem. Povedal bom svojim tovarišem na Koroškem, kaj sem tu videl in doživel. Propaganda pri nas proti Jugoslaviji je zelo velika. Prepovedano je iti v Jugoslavijo, prepovedano je za nas koroškim Nemcem prekoračiti Dravo. Uporabili bomo vsa sredstva, da dosežemo vse cilje, za katere se borimo. V tem znamenju iskreno pozdravljam ta veličasten kongres slovenskih sindikalistov, ki so po svoji enotnosti, požrtvovalnosti in po doseženih rezultatih tudi ideal avstrijskim delavcem!«

Govor koroških delavskih zastopnikov so vsi udeleženci kongresa navdušeno pozdravili. Vsa dvorana je spet vstala in stoji dolgočasno pozdravljala koroške zastopnike delavcev.

Težak položaj delavcev v Turčiji

Turški časopisi objavljajo vsak dan članke in dopise o položaju delavcev, o socialnih vprašanjih in o delavskem zavarovanju. Ljudstvo ostro kritizira delavsko zakonodajo in socialno zavarovanje, ki ne odgovarja današnjim pogojem in potrebam delavskega razreda. Turško javnost že dalje časa skrbi problem socialnega zavarovanja in težak položaj delavcev. Dozajd še ni bilo niti ukrenjeno za izboljšanje delovnih pogojev in za zaščito najosnovnejših pravic delavcev.

Siromaštvo, brezposelnost, brezpravnost in sistematsko poslabšanje življenjskega standarda delavcev je privedlo vodeče kroge v neroden položaj. Pri tako slabih pogojih se stanje delavskega razreda ni moglo več prikrivati. Resničnost obupnega položaja delavcev je morala priti v javnost. Lakota, epidemije raznih bolezní se širijo po vsej državi in žrtve teh strahot so veččinoma od pomanjkanja izrpani delavci. Mesto Aden, ki je četrto po velikosti v Turčiji, kaže najsiromnejšo sliko. Več ko polovica pomrlih v tem mestu ni zapustilo niti toliko sredstev, ki bi zadostovala za pogreb.

Tako se v Turčiji prvič po mnogih letih javno priznavajo in obsojajo pomanjkljivosti obstoječih socialnih pogojev. Turški časopisi so prisiljeni potrditi, da zakoni o delavskem zavarovanju obstojajo samo na papirju in da se z ničemer ne prepreči samovoljna oblast delodajalcev. Časopisi prinašajo tudi članke o razmerah delavcev v

drugih državah, ki imajo zaščito svojih pravic, plačane mezde in resnično socialno zavarovanje, medtem ko se turškemu delavcu odkreajo vse pravice. Časopisi objavljajo tudi primere o samovolji delodajalcev in odnosu proti delavskim ženam, ki so brez vsake zaščite. Delavci so mnogokrat prisiljeni, da uporabljajo silo proti delodajalcem, da pridejo do svojih plač. Nekli turški časopis je v celoti objavil dopis, ki ga je poslala skupina delavcev nekli ladjedelnic: »Življenje delavcev in nameščencev našega podjetja se prav nič ne razlikuje od življenja beračev. Nimamo niti obleke, niti čevljev; hodimo v cunjah... Pri delu v našem podjetju so nekateri tovariši izgubili vid, drugi roko, tretji nogo...«

Enaki primeri so značilni tudi za druga turška podjetja. Podjetniki, ki se v polni meri okoriščajo s pomanjkljivostjo obstoječih zakonov in ne samo, da delavcem pravilno ne izplačujejo mezd, temveč jih tudi odpuščajo, posebno tiste, ki so se pri delu ponesrečili in ki so pri podjetju dočakali starost.

Široke množice delavstva vsak dan jasneje vidijo žalostne posledice nemške politike za časa vojne. Neutrlna Turčija je, sklicujoč se na vojno v Evropi, ukinila skoro vse pravice žen in otrok, ukinila proste dneve in povečala delovni čas na 18 ur. Zaradi tega je Turčija prišla v vrsto s tistimi državami, ki niso hotele prisostvovati na svetovni konferenci strokovnih organizacij v Londonu.

Glavni odbor Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščencev Jugoslavije za Slovenijo

izvoljen na I. kongresu ESZDN za Slovenijo 25. 9. 1945

V zaključnem delu kongresa je imel referat tov. dr. Ivo Štampihar o vsebini novih pravil. Po debati, h kateri je pozval tov. predsednik, so delegati nova pravila sprejeli.

Referent za kadre pri Glavnem odboru tov. Ganzziti je h kraju podal poročilo verifikacijske komisije, ki med drugim navaja, da absolutno točno ni bilo mogoče ugotoviti članstva in podružnic zato, ker se nahaja organizacija v začetnem stadiju. V kolikor pa so podružnice prav zadnji čas prijavile članstvo in udeležbo, je na kongresu prisotnih 427 delegatov in sicer:

1. Ljubljana-mesto delegatov	57
2. Ljubljansko okrožje	112
3. Novomeško okrožje	29
4. Celjsko okrožje	108
5. Mariborsko okrožje	121

skupno . . 427

ki zastopajo 667 podružnic v 359 krajih in skupno 60.694 članov. Vsak delegat zastopa povprečno 142 članov.

Delegati so pristopili k volitvam Glavnega odbora Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščencev Slovenije in nadzornega odbora. Tov. Ganzziti, ki je imel od prejšnjega gl. odbora nalogo, da sestavi kandidatsko listo, je predlagal kandidate za novi glavni in nadzorni odbor ESZDN.

Novi glavni in nadzorni odbor ESZDNS

izvoljen na I. kongresu ESZDN za Slovenijo 25. sept. 1945.

1. Hace Matevž, lesni delavec, Lož, trenutno v Ljubljani,
2. Jurač Jože, grafik, Celje, trenutno v Ljubljani,
3. Svetek Franc, nameščeneec, Celje, trenutno v Ljubljani,
4. Diacci Alojzij, rudar, Laško, trenutno v Ljubljani,
5. Ganziti Rudolf, zidar, Konjice, trenutno v Ljubljani,
6. Alič Anton, rudar, Trbovlje,
7. Breje Tomo, delavec, Kamnik, trenutno v Ljubljani,
8. Bašin Boža, urednica Delavske enotosti, Ljubljana,
9. Knap Matija, delavec, Cerknica, trenutno v Ljubljani,
10. Greif Rudolf, kovinar, Maribor,
11. Ocepek Angela, delavka, Ljubljana,
12. Pezdrić Ludvik, nameščeneec, Zunanje orice,
13. Dolinšek Tone, kovinar, Ljubljana,
14. Bevc Anton, strojnik v Jami, Trbovlje,
15. Hegler Jože, rudar, Kočevje, trenutno v Ljubljani,
16. Pleš Andrej, kovinar, Jesenice,
17. Lešek Simon, kovinar, Jesenice,
18. Majersič Maks, železničar, Zalog pri Ljubljani,
19. Varić Rudolf, prometnik, Jesenice,
20. Čančak Andrej, železničar, Maribor,
21. Berc Mavričič, delavec, Kamnik, trenutno v Ljubljani,
22. Ravjar Marija, delavka, Kranj,
23. Sedec Ivan, krojač, Maribor,
24. Razdrih Feliks, lesni delavec, Novo mesto,
25. Kolovrič Anton, mizar, Duplica,
26. Stegnar Andrej, čevljar, Tržič,
27. Černe Franc, monopolski delavec, v Ljubljani,

Zgodovinska in neodpušljiva napaka

slednjega aktivista v strokovnih organizacijah, slednjega delavca in nameščence je, če zdaj tik pred volitvami v ustavodajno skupščino z brezbriznostjo dopušča protidržavno rovarjenje reakcije in ostankov fašizma! Noben zaveden delavec in nameščeneec ne sme pred volitvami zamuditi niti ure in minute, ne da bi z vso požrtvovalnostjo in z vsem spoštovanjem do padlih borcev za svobodo storil vse, kar je za čim sijajnejšo zmago svobodoljubnih državljanov nove Titove Jugoslavije potrebno!

200 tisoč stavkujočih zahteva demokratične pravice Trsta

V nedeljo so se sestali v dvorani tržaškega kina »Alabarda« zastopniki Enotnih sindikatov iz Trsta in vseh večjih krajev Primorske. Posvetovanja so se udeležile tudi kmečke sindikalne organizacije in prvokrat je v zgodovini Trsta prišlo do popolne solidarnosti med delavci in kmeti.

Tov. Radich je na posvetovanju poročal o položaju, ki je nastal zaradi polnega zastoja v proizvodnji, tako da grozi Trstu brezposelnost. Odgovorni organi niso našli drugega izhoda, kakor da so podjetja vrgla na cesto tisoče delavcev. Vojaška uprava še podpira, s podporami odpuščenim delavcem, to odpuščanje. Obenem je opozorila delavce, da naj se, kot pripadniki premaganega naroda, prilagodijo razmeram, ki so nastale v Julijski Krajini po vojni. Delavski zastopniki so na to odgovorili, da se je delovno ljudstvo Trsta in Julijske Krajine vedno borilo proti nacifašizmu ter je imelo v tej borbi tudi mnogo žrtv in zato ne morejo biti kaznovani za zločine fašizma in nacizma.

Komunistična partija, socialistična stranka Partito d'Azione, krščanska demokracija in liberalna stranka, vse so se pridružile delavstvu pri obrambi njegovih pravic. Te stranke so glasovale za ultimati, ki naj se predložijo vojaški upravi, in v katerem zahtevajo, da se preklic odpust delavcev. Vojaška uprava na to ni pristala in v ponedeljek o polnoči so Trst in še mnogi kraji na Primorskem stopili v stavko. Stavka je za jela približno 200.000 delavcev.

28. Koleča Viktor, železničar, Ljubljana,
29. Kelnar Alojz, steklar, Hrastnik,
30. Dolenc Jože, nameščeneec, Ljubljana,
31. Pirce Franc, stavbni delavec, Zidani most,
32. Golob Maks, zidar, Maribor,
33. Zupančič Franc, papirničar, Vevče,
34. Kastelic Jože, kemični delavec, Hrastnik,
35. Kopitar Jože, delavec, Zunanje gorice,
36. Čuk Ivan, prosvetni delavec, Logatec, trenutno v Ljubljani,

Finančno nadzorstvo

1. Sturm Anton, kovinar, Kamnik, trenutno v Ljubljani,
2. Knaus Jože, železničar, Zidani most,
3. Sturm Nežica, poštni uradnik, Ljubljana
4. Bricej Niko, mizar, Ljubljana,
5. Brelih Jernej, ključavničar, Maribor - leno.

Izvršilni odbor

izvoljen na I. seji Glavnega odbora ESZDN za Slovenijo, ki se je vršila v Ljubljani, dne 25. septembra 1945.

1. Hace Matevž, lesni delavec, Lož, trenutno v Ljubljani,
 2. Jurač Jože, grafik, Celje, trenutno v Ljubljani,
 3. Svetek Franc, nameščeneec, Celje, trenutno v Ljubljani,
 4. Diacci Alojzij, rudar, Laško, trenutno v Ljubljani,
 5. Ganziti Rudolf, zidar, Konjice, trenutno v Ljubljani,
 6. Alič Anton, rudar, Trbovlje,
 7. Breje Tomo, delavec, Kamnik, trenutno v Ljubljani,
 8. Bašin Boža, urednica Delavske enotosti, Ljubljana,
 9. Knap Matija, delavec, Cerknica, trenutno v Ljubljani,
 10. Greif Rudolf, kovinar, Maribor,
 11. Ocepek Angela, delavka, Ljubljana,
 12. Pezdrić Ludvik, nameščeneec, Zunanje orice,
 13. Dolinšek Tone, kovinar, Ljubljana.
- Po dolgi živahni in razgibani debati, v kateri so se mnenja mnogokrat menjala, je bila lista sprejeta z veliko večino glasov. Enotnost delegatov, ki je bila tako izrazita na celotnem kongresu, se je tudi tu uveljavila.

Slučajnosti

Tov. podpredsednik Svetek, ki je vodil del kongresa, je otvoril še zadnjo diskusijo k slučajnostim, v kateri so delegati lahko iznesli še nekatera vprašanja.

Tako je tov. Ela Horvatova iz Celja načela vprašanje plačevanja članarine v sindikatu in stavila predlog, da bi se pred drugim kongresom poslalo vse referate podružnicam, ki bi jih lahko preštudirale, da bi se kongres sam ne zavlačeval z nepotrebnimi malenkostmi.

Tov. Lešek Simon iz Celja je v kratkih besedah opozoril delegate na pomen bližnjih volitev v konstituanto in na dolžnosti, ki jih imajo sindikati ob tej priliki.

Na pobudo tov. Alfiroviča Petra, gosta iz Hrvaške, so delegati počastili ob zaključku z enominutnim molkom in s trikratnim vzklikom »Slava« spomin padlih junakov, junakov, na katerih kosteh je zgrajena naša nova svobodna Titova Jugoslavija.

ka v Trstu in da morajo zahteve delavskih množic biti dosežene edino s solidarnostjo. Oni razumejo ta postopek in ga odobravajo. Priznavajo, da morata zavezniška vojaška uprava in zasebna industrija priznati pravice delavcev in jih ne smejo vreči v brezposelnost. To resolucijo je podpisal v imenu tovarišev Mac Donald.

Guverner Bowman sprejel predstavnike Mestnega osvobodilnega sveta

Včeraj je polkovnik Bowman sprejel predsednika tržaškega Osvobodilnega sveta Pogassija in tajnika Stoko. Oba sta poudarila, da stavka ni naperjena proti upravi, ter sta prosila polkovnika Bowmana, naj bi se zavzel za naglo in ugodno rešitev vprašanj, zaradi katerih je prišlo do stavke. Še enkrat pa sta zahtevala, da se morajo odpusti delavcev iz ladjedelnic preklicati. To je že zato nujno potrebno, ker je gospodarska beda mesta Trsta, ne glede na odpuščanje delavstva, zelo velika.

Polkovnik Bowman je povedal, da so v teku priprave, da se delavstvo zaposli pri čiščenju ruševin in pri obnovi hiš, ki so bile poškodovane. Kar se tiče odpuščanja delavstva iz ladjedelnic, je opozoril predstavnike Mestnega osvobodilnega sveta, češ da jih angleška vlada ni odredila in je nanje samo pristala.

Konec stavke v Trstu

Po posvetovanju predstavnikov Mestnega osvobodilnega sveta s polkovnikom Bowmanom so bili, z dovoljenjem zaveznikov, razdeljeni letaki, ki so vabili Tržičane na zborovanje na Glavnem trgu. Ljudje so disciplinirano čakali svoje voditelje, da jim obrazložijo položaj.

Tov. Stoka, tajnik Mestnega osvobodilnega odbora, je, stoječ na tovrstnem avtomobilu sredi Glavnega trga, pojasnil zbrani množici, da so vse politične stranke sklenile, da se stavka o polnočni konci. Izjavil je, da je stavka v polni meri dokazala politično zrelost vsega tržaškega delovnega ljudstva.

Kar se tiče težke industrije v Trstu, je tov. Stoka poudaril, da je nujno potrebno, da se obnovi, kajti tudi Trst se je boril za iste cilje kot zavezniki in se ga ne sme smatrati za premaganega. Ta obnova pa bo izvedljiva le, če bo kapital last delovnih množic in ne kapitalistov. V državah, Jugoslaviji, Madžarski, Poljski in Sovjetski zvezi, ki se obnavljajo, ni brezposelnosti in tudi v Trstu je ne bo, če bomo vložili vse sile v to, da se mesto, luka in industrija obnove. Na koncu je tov. Stoka, ob burnem pritrdjevanju vseh navzočih, izrazil željo, da se Trst priključi zmagoviti Jugoslaviji.

Sledil je govor tov. Evgenija Lavrentija, ki je manifestante pozdravil v imenu Pokrajinskega odbora Slovensko-italijanske antifašistične zveze. Poudaril je, da je Trst vezan na Jugoslavijo ne samo ekonomsko, marveč tudi politično.

Z vzkliki: »Mi hočemo k Jugoslaviji!« se je ljudstvo razšlo.

Stavka, ki je uspela in mogočno izrazila pripadnost Trsta Jugoslaviji, se je o polnočni končala.

Zgodovinski pomen Delavskega „Doma kulture“ v Beogradu

Na trgu Slavije v Beogradu je obnovljen Delavski dom kulture, katerega so delavci sami popravili in očistili. To ni ogromna palača, temveč skromna in okusno zgrajena stavba, ki bo žarišče delavske kulture.

Poleg tega, kar danes ta dom pomeni in kar bo pomenil, in poleg praktične vrednosti ima Delavski dom kulture v Beogradu zaradi kraja, na katerem stoji, velik zgodovinski pomen. Postavljen je na istem mestu na trgu Slavije, na katerem je delovno ljudstvo v Beogradu po veliki oktobrski revoluciji prirejalo množne mitinge. Zbralo se je tu nad deset-tisoč delavcev, ki so izrekli svoje želje in zahteve. Na upravičene zahteve delavstva je takratna reakcija odgovorila z zloglasno »Obznano«. Divjaštvo Karadjordjevičeve žandarmerije, ki ga je po »Obznani« občutil zlasti delavski razred, do ostalo večno živ in neomajen dokaz obožbe tudi proti onim, ki danes sumijo v resničnost prave demokracije.

Ko so slavnega 27. marca 1941 delavci s svojo neomajno voljo manifestirali po beograjskih ulicah, so istega večera, na istem mestu na strohi, za katero stoji zdaj z napisom »Delavski dom kulture«, govorili govorniki, kakršnih Beograd do takrat še ni slišal. To so bili delavci, katerih besede: »Hočemo ljudsko oblast!«, »Zahtevamo zvezo s Sovjetsko Rusijo!«, so se širile po vsej Jugoslaviji. Te besede so bile prvi oznanjevalce Titove — narodne vstaje, iz katere je zrasla svobodna demokratična federativna Jugoslavija.

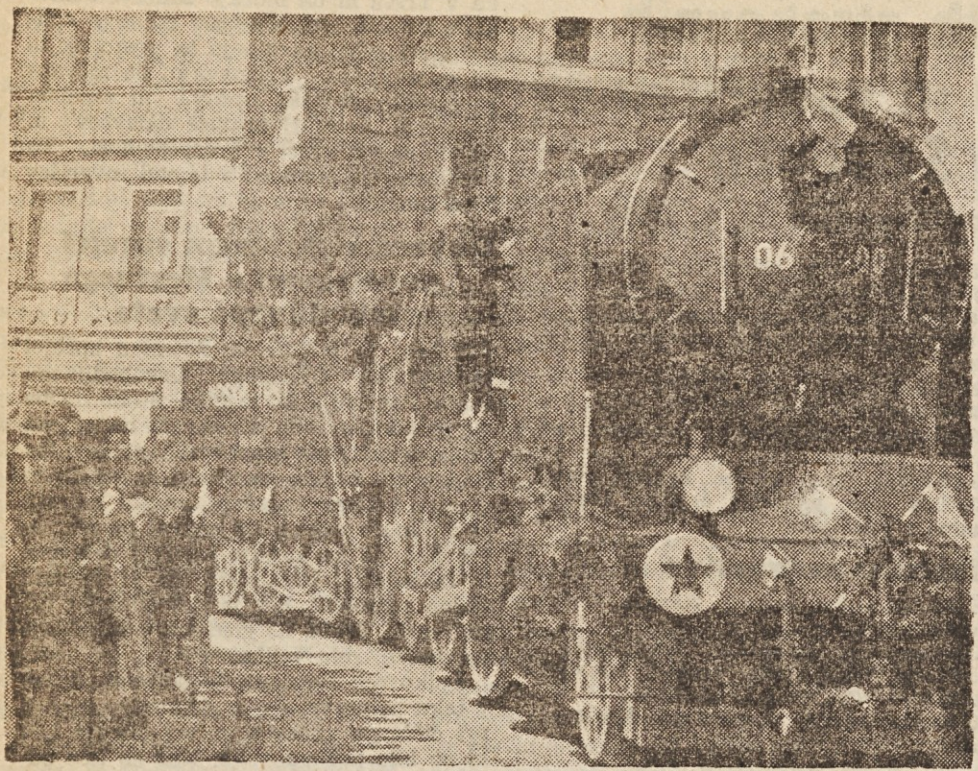
V Bijelini so zbrali okoli 100 ton starega železa

V teku kampanje za zbiranje starega železa so v Bijelini do zdaj nabrali okoli 100 ton raznih železnih predmetov. V tej akciji se je najbolj izkazala mladina in vojaštvo. Kampanja se bo nadaljevala toliko časa, dokler ne bo zbran poslednji komad starega železa. Ob cestah Bijelina—Brčko in Bijelina—Zvornik se nahaja mnogo ostankov nemških kamionov in topov.

12 delavcev je pripeljalo v treh dneh 4000 kg premoga iz Klenka v Šabac

Udarniškem delu dvanaestih mladih delavcev iz Šabca se je treba zahvaliti, da je za nekoliko časa rešeno vprašanje preskrbe Šabca s kurjavjo. Ti delavci so se prostovoljno prijavili, da prepeljejo iz Klenka v Šabac 4000 kg premoga, da bi na ta način dobili premog za lokomotive in omogočili promet na progi Šabac—Koviljica. To delo so opravili v teku treh dni. S svojim udarniškim delom so pripomogli, da so se gotove količine tega prepeljale iz Podrinja v Šabac.

(V zadnji številki »Delavske enotnosti« je bila priročena Seliškarska pesem »S pesmijo na delo«. Ker je bila v prvi kitici izpuščena ena cela vrstica, prinašamo danes njen popravek.)

Nikoli ni še vozila po ljubljanskih ulicah lokomotiva, s kakršno so železničarji manifestirali svoje odgovorno delo

Železničarji na kongresu

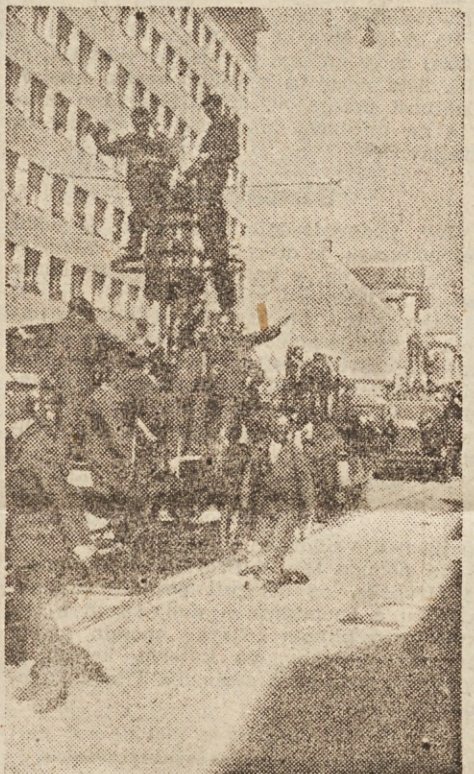
Priča smo bili, kaj zmore delavec v svobodi ob priliki I. kongresa ESZDNS. Nikdar preje ob močni finančni pomoči in ob pristisku tovarniških valptov ni utvarila delavska enotnost tega kar je ustvarila sedaj, ko čuti delavski žulji širino svobode, to je — tiste svobode, za katero se je de-avec boril od trenutka, ko je dal svoje roke v zakup delodajalcu. Kongres je najbolje pokazal v o puhlost prejšnjih sistemov, njihovo življenjsko nezmogljivost in da je bila naša pot pravilna, ko smo se podali v borbo za nacionalno svobodo ob kateri mora obstojati tudi socialna. Pri vsem tem pa opazimo še nekaj, da beseda Enotna Strojovna Zveza ne pomeni samo firme, pač pa je dejstvo, ko smo videli, da je bilo v sprejeto vse od glavarja in rudarja preko vseh lažjih in težjih političev do samih ministrstev. Prav tako in prav nič niso zaostajali železničarji in marsikdo je ostal odprtih ust, ko je opazil lokomotivo. S tem so železničarji pokazali samo del tistega dela, ki so ga izvršili in samo senco vsega kar je v načrtu za bodočnost. Pri ustvarjanju te lokomotive se je pokazala zopet enotnost, ki je vezala železničarje še v dobi okupacije in zadobiva prav pri obnovi še večje oblike. Lokomotiva sama in vse kar je bilo z njo v zvezi, tako mostovna delavnica, kakor polaganje tirov od delavcev sekcije, in prav spretno izvedena miniatura signalnih naprav. Vse to je bilo zaključeno enotno, da je vsak sektor dal in pokazal vse kar more.

Posebno lokomotiva sama, je spraviša marsikoga v začudenje, še bolj nas bo pa spravilo v začudenje to če povemo, da je bila storjena v rekordnem času ob pomanjkanju materiala. V četrti zjutraj se ni bilo niti v mislih nikogar, da bodo železničarji nastopili z lokomotivo. Ker pa je bila spontana želja, da se kongres železničarji udeležimo — smo takoj prešli k delu. Bilo je prav tako, kot ob izgonu okupatorja. Takoj so sedli tehničari, kotarji, električarji in še drugi za delo in že po nekaj urah se je oblika lokomotive pričela kazati. Lokomotiva je bila v soboto ob 5. uri popoldne takšna, kot smo jo videli na ljubljanskih ulicah. Zato pa je bilo treba žrtvovati svoj prosti čas, kosilo in večerjo. Trudni in lačni se delavci in tehničari niso odmaknili od svojega začrtnanega dela vse do tlej, dokler lokomotiva ni bila gotova. Pri vsem tem se moramo spominjati na tovariše

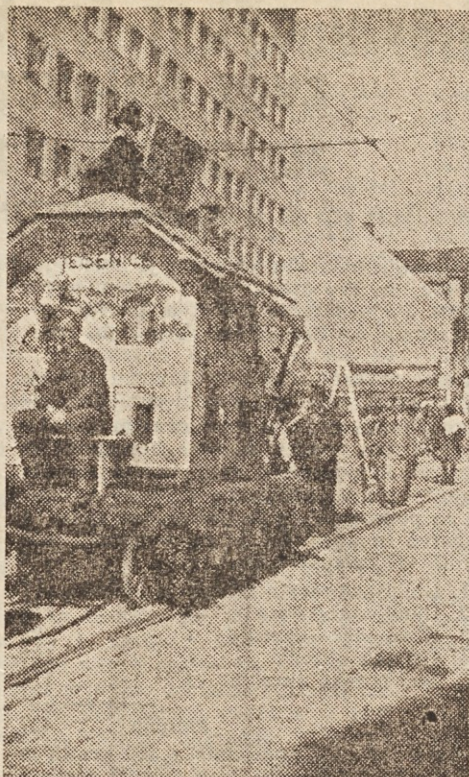
Medliha Oskarja, Bugar Jožeta, Oblak Jakob, in tov. Snoja, ki so z vso ljubeznijo vršili zadano nalogo, od prvega trenutka do izvršitve. Bilo je še nekaj tovarišev, ki so bili pri stvaritvi prav neumorni.

To naj bo dokaz nekaterim, ki še danes ob tolikem obnovljenju in pri tolikih dokazih enotnosti, ne morejo verjeti, da je delavska enotnost v enotni strokovni zvezi postala kri in meso vseh tistih želj, ki so bile vse do osvoboditve samo tiha želja. Naj bo ta kongres resen opomin vsem tistim, ki tega dejstva nečisto razumeti zaradi svoje zahrbnosti ali koristolovstva.

(Zgornji dopis nam je poslala podružnica SZPDNU, Ljubljana — kurilnica še med kongresom; služi naj vsem ostalim podružnicam za vzor hitrega in aktualnega dopisovanja svojemu listu. Uredništvo)

Električarji kažejo v povorki delo na elektrovodih

Jesenški kovinarji manifestirajo obnovo porušnih hiš

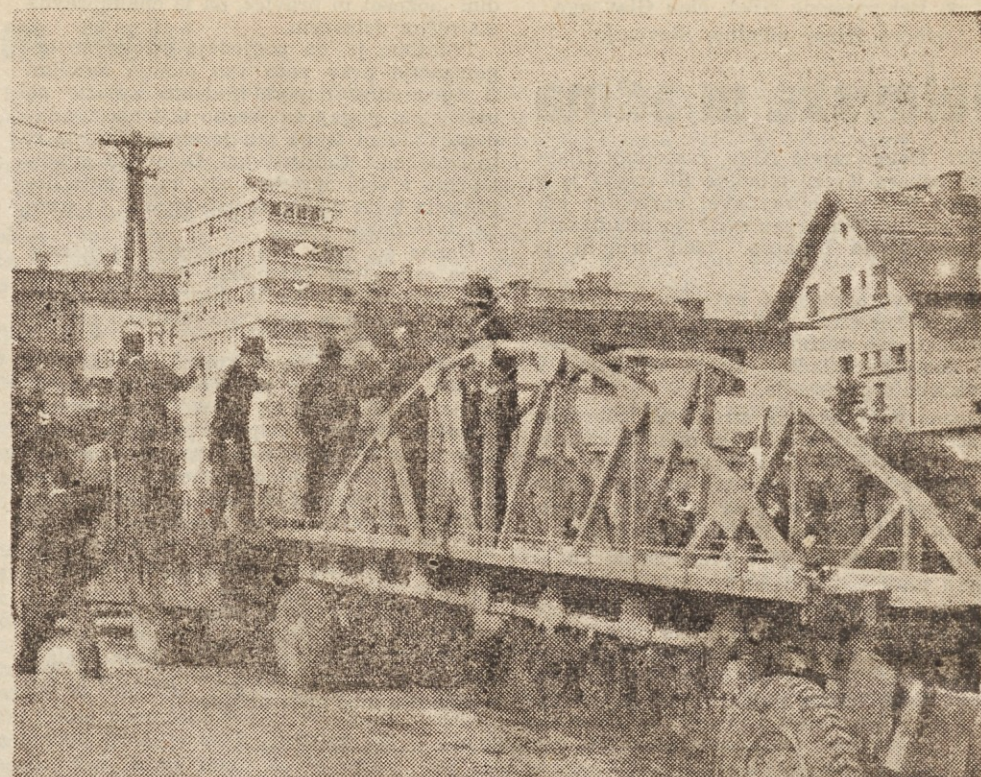
da, ker se moramo zavedati, da je Slovenija samo ena in da je naša dolžnost, da damo svoje prirodne krasote in planinski zrak na razpolago delovnemu ljudstvu vse Jugoslavije, predvsem pa borcem Jugoslovanske armade. Treba je torej današnje provizorično stanje tujskega prometa v Sloveniji rešiti definitivno, treba ga je rešiti za daljšo dobo in treba je predvideti čim širše potrebe vse Jugoslavije.

Za primero povedano, imata v Sovjetski zvezi Krim in Kavkaz isto vlogo, kakršno naj bi imela v znatni meri v Jugoslaviji Slovenija. Na Krimu in na Kavkazu je na tisoče hotelov, zdravilišč in okrevališč, ki služijo odmoru in okrevanju delavcev in nameščenec. Tamkaj je večina teh socialnih ustanov v rokah sindikatov (60 odstotkov), manjši del (40 odstotkov) pa je v rokah države. Država daje prosta mesta v sijajno urejenih socialnih ustanovah prvenstveno na razpolago borcem, potrebnim odmoru in okrevanju, preostala prosta mesta pa spet odstopa sindikatom, da jih zasedejo z delavci in nameščenici. Z drugo besedo: v Sovjetski zvezi imajo delovne množice, povezane v svojih sindikalnih organizacijah, docela v rokah iniciativ za izkoriščanje rednih in bolniških dopustov za bolezenjavanja in okrevanja v najlepših krajih, v najbolj zdravem podnebju Sovjetke zveze in v najbolj udobnih hotelih, zdraviliščih in okrevališčih. Razume se, da se je po tej domovinski vojni povečal procent okrevanja in zdravljenja potrebnih borcev Rdeče armade in Rdeče mornarice, in da imajo začasno do ozdravljenja — kot pri nas — prednost junaški borci. Toda bistveno važno je, da imajo v Sovjetski zvezi sindikati v lasti in samostojni upravi večino socialnih ustanov, da tamkaj država podpira delovno ljudstvo v glavnem z izdatno podporo sindikatom, ki jim prepušča tudi vso iniciativno za samostojno reševanje takšnih vprašanj, kot je n. pr. vprašanje zdravlilišč in okrevališč za delavce in nameščenice.

Pred prvim kongresom Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščenec Slovenije je bilo vredno o tem vprašanju razmišljati in na samem kongresu postaviti predloge, ki naj gredo za tem, da se to vprašanje reši s perspektivo na vso Jugoslavijo in na potrebe delavkega razreda za daljšo dobo naprej. Delavski razred Slovenije dolguje junaškim borcem vse Jugoslavije vso hvalčnost za svojo osvoboditev v skupni borbi. Zaradi tega ima delavski razred Slovenije posebno zaradi svoje avantgardne vloge in zaradi velikih žrtv, ki jih je dal v tej osvobodilni vojni, vso pravico in dolžnost, da se oddoljuje stotisočim žrtvam vseh narodov Jugoslavije za skupno svobodo proglasi Slovenijo za ozemlje, kjer naj ima delavski razred vse Jugoslavije svoja zdravilišča, okrevališča in specialne klimatske bolnice. S tem v zvezi je Glavni odbor JSRN Jugoslavije izdal okrožnico, naj sindikalne organizacije pošljejo podatke o kompleksih zemlje in o stavbah ki bi prišle v poštev kot zdravilišča in okrevališča delavcev in nameščenec Jugoslavije.

Rudarji so se v velikem številu, v delovnih oblekah in s krampi pa tudi v tradicionalnih rudarskih uniformah ter s starimi sindikalnimi zastavami polnoštevilno udeležili manifestacije dela v Ljubljani

Stavbinci so prikazovali požrtvovalnost v obnovi z modelom mosta in nebotičnika

Tekstilni delavci Sovjetske zveze našim tekstilcem

Centralni komitet strokovnih organizacij tekstilne industrije moskovske in leningrajske oblasti in novih rajonov je na vprašanje Zveze delavcev in nameščenec tekstilne industrije v Jugoslaviji odgovoril sledeče:

»Dragi tovariši!

Centralni komitet strokovnih organizacij tekstilne industrije Moskovske in Leningrajske oblasti in novih rajonov pošilja vam in vsem delavcem in nameščenec tekstilne industrije pri-srčen bratski pozdrav.

Z velikim zadovoljstvom bomo izpolnili vašo prošnjo, da vam pošljemo literaturo in nadaljevalni program za tekstilno proizvodnjo, ki ga mi uporabljamo.

Z veseljem podpiramo vaš predlog za postavitev stalnih zvez in menjavo skušenj v delu med našimi strokovnimi organizacijami. To bo pripomoglo k še večji utrditvi bratskih odnosov med našimi državami.

Želimo vam mnogo uspeha pri obnovi vašega porušenega gospodarstva in vaše herojske domovine.

Pričakujemo vaših pisem.

Z bratskim pozdravom!

Tajnik C. K. strokovnih organizacij

N. Ohlapkova.

Delavci in nameščenici pekarne Šerbaum za republiko

Na svojem mitingu, ki so ga priredili delavci in nameščenici pekarnice Šerbaum v Mariboru so sprejeli naslednjo resolucijo:

»Najostreje obsojamo izdajalsko početje reakcije s Petrom Karadjordjevičem na čelu. Nočemo kralja izdajalca, nočemo monarhije, temveč republiko z maršalom Titom na čelu!»

Pouk se je pričel!

V moskovski šoli...

To je navadna šola. Ena izmed tisoč šol, ki so včeraj odprla vrata svojim učencem. Je v Moskvi.

Če obiščeš to šolo, vidiš kakor v zrcalu, kaj vznemirja danes sovjetske učence in čemu žive njeni učitelji.

Pouk se je pričel točno ob 8.30. V širokih in svetlih hodnikih poslopja je nastala tišina.

Če pričneš v prvem nadstropju, kjer so nameščeni najmanjši, ki so danes prvič sedli v klopi, in končamo pri poslednjih, kjer so nad knjigami sklonjene dolgolase glave deklet-mladenk, vidiš, da so vse šolske klopi danes zasedene. Niti ena učenka ni zamudila.

Za to običajno delavnostjo se skriva dobro organizirano delo, katero je izdelal za šolsko leto pedagoški kolektiv, kateremu načeluje direktor šole št. 173 Praskovija Petrovna Zadiranova.

V času, ko so otroci, zagoreli od sonca, bili na oddihu na deželi, so se v šoli pripravljali za zimo. Pripravili pa niso samo poslopja — delali so se načrti, izbirali učbeniki, nakopičile so se gore zvezkov. Večina pedagogov je izkoristila poletje za lastno izobrazbo, za izpopolnitev svojega pedagoškega obzora.

Naziv kandidata filozofskih ved je prejela predavateljica literature M. P. Mušinskaja — odlična pedagoginja, ki zna zbuditi pri učenkah ljubezen do literature. Tov. Mušinskaja neprestano izpopolnjuje svoje znanje in svoje sposobnosti, dobro vedo, da pedagog ne more uspešno delovati, ako se ne bogati vedno z novim znanjem.

Redno je poslušal vse lekcije v inštitutu za izpopolnjevanje 62 letni matematik A. S. Fukalov. Na izkušni pedagog je pri svojih učencih zelo priljubljen. Razlagati zna tako, da postane učenec trigonometrija in algebra privlačna in zanimiva. In ko se šola zaključila se ne govori zamar:

»No, izpiti iz matematike niso strašni — saj nas je učil Apolon Semionovič.»

Večkrat so govorili z mladimi učitelji, ki so pred kratkim prišli na šolo, stari in izkušeni pedagogi, kot so deputat Vrhovnega Sveta SSSR Olga Fedorova Leonova.

nositeljica reda Linas Georgijevna Kozlova. Z ljubeznijo in s skrbjo razlagajo svoje izkušnje, pridobljene v desetletjih, o ravnanju z otroki. To ima uspeh. Danes »novinci« učitelji z uspehom vodijo razrede. Že mnogo časa pred pričetkom pouka je vsak člen kolektiva šole št. 173 vedel za svoje mesto na dan, ko se šola prične. Zato je srečanje med učenci tako hitro in organizirano.

A razen starejših deklet, ki se dobro spoznajo v razdelitvi, je v tem letu prišlo tudi okoli 200 novincev. V dveh prvih razredih so sami sedemletni otroci.

Evo jih, kako gredo v parih tih in dostojanstveno. Glavice skrbno počesane, blesteče umita lica, naškrobljeni ovratniki. Natalija Jakovljevna Abramova z zanimanjem ogleduje svoje nove učence. Njena naloga je, da dela z njimi štiri leta, da jih nauči pisanja in jim razširi obzorje.

A vse to je v prihodnosti. Prvi dan pa seznanja Natalija Jakovljevna učence s šolskim redom, pelje jih v umivalnico, da si umijejo roke, pelje jih k zahtku ter pazi, kako jedo. Zajtrk je končan in svetlolasa Olja se v paru s temnolaso Zojo vrača v razred. Zvonček! Učiteljica odpre knjigo. Pouk se je pričel.

A v istem času so v 10. razredu deklica, ki so danes prestopile črto, ki jih je ločila od poslednjega leta učenja, z zanimanjem poslušale svojo tovarišico malo histričlavo deklico v beli bluzi. Belo Golub, ki je govorila:

»Dekleta, obračam se k vam kot sekretar komсомolske organizacije. V preteklem letu je prejelo na naši šoli 7 deklet odlikovanje. To je šele pričetek. Pri izpiti tega leta bo gotovo več odlikovank. To je popolnoma mogoče.»

V glasu dekleta je toliko gotovosti, da se nam zahoče povedati skupno z njo: »Država nam je dala vse — svetle sobe, sijajne predavateljce — z odličnim učenjem in dokazite hvaležnost.»

Odgovorna urednica Bašin Božna. — Tiskarna »Slovenskega poročevalca«.

Slovenija naj postane jugoslovanski Krim in Kavkaz!

Zdaj ko postajajo tudi formalno zakonite pridobitve štiriletno osvobodilne vojne, prihaja čas, da si delavski razred Jugoslavije organizira in v okviru socialne zakonodaje zajamči t. d. ekonomsko osnovo za izkoriščanje svojih rednih letnih in bolniških dopustov.

Ko je bil maršal Tito kmalu po osvoboditvi v Sloveniji in ko je obiskal Gorenjsko, je prevzel od naravnih krasot na Bledu s poudarkom dejal: »Lepote teh divnih planin je doslej uživala ozka klika izkoriščevalcev delovnega ljudstva, odslej pa naj prekrasna Slovenija postane okrevališče za vojne invalide in za delavce vse Jugoslavije!«

Res so bili naši prekrasni gorenjski kraji, katerih prirodna krasota se dopolnjuje z edinstveno lego in planinskimi zrakom, do osvobodilne vojne izključno pridržani uživanju samo najbogatejših ljudskih izkoriščevalcev, ki so se pozneje v teku vojne po ogromni večini odločno postavili na stran fašističnih trinogov. Samo te ljudske pljavke so moglo uživati lepoto gorenjskih gora, lepo Bledskega jezera, Bohinjskega jezera, Kranjske gore in drugih tujsko prometnih središč Gorenjske. Delavcu in nameščencu je bilo dano kvčjemu to, da si je ob znatnih pritrgljajih od ust prištedil toliko, da je enkrat v življenju videl Bled in se pričel o besedah velikega Prešerna, ki je dejal, »da dežela Kranj ka nima lepšega kraja, kot je z okolico ta podoba raja.« Sicer pa so neomejeno gospodarili po naših prelepih letovskih krajih rejni kapitalisti z mednarodnimi priležnicami kajti v zakupu so imeli naravne krasote Slovenije samo najbogatejši slovenski jugoslovanski in mednarodni ljudski izkoriščevalci največjega kova. Postavili so si tamkaj svoje vile, luksuzne hotele in z razkošnimi orgijami in bučnimi »elitnimi« zabavami okuževali divno naravo. Sredi te popačene in omadeževane prirode sredi te domače in mednarodne reakcionarne bande je imel svoj edinstven lukuzni dvor za svoj letni odmor tudi najbogatejši m. adinec sveta kralj Peter II. Njegove straže policija in detektivji so smatrali za sumljivega vsakogar, ki ni imel svojega avtomobila in ki ni bil v zlatu. Za časa korumpirane Jugoslavije je bilo skromnem delovnemu človeku celo ogro-

ženo kretanje po Bledu ali Bohinju, kjer je n. pr. stoloval izdajalski knez Pavle.

Razume se, da je predstavljal pred osvobodilno vojno tujski pomet znaten ljudstvo sraino slovenskem narodnem gospodarstvu. Dejanjsko je bil ta narodni dohodek povezan z eksistenco velikega števila naših ljudi. Toda vsi ti dohodki takšnega tujskega prometa so bili za ljudi, ki so od tega zaslužili in živeli, za slovensko delovno ljudstvo sraino žaljivi in nečastni. Kajti za delovnega človeka je grenko ponižanje, če je moral zaradi svoje osebne eksistence sprejemati milosrčne drobtine njemu ukradenega kruha! Kajti za delovnega človeka je žalitev, če je moral opravljati suženjsko postrežniško službo najnemoralnejšim tipom domače in tuje reakcije, ki se je zbirala pred vojno na Gorenjskem! In slovenski kmet si je sam odtoval od ust najboljše svoje prideleke ki jih je moral zaradi svoje eksistence prodajati najbolj strupenim izkoriščevalcem delovnega ljudstva.

Kot je osvoboditev domovine izbrisala z blejskega poštnega žiga parolo: »Veldes — immer deutsch« tako je tudi osvoboditev domovine vrnila njene najlepše kraje, planine in jezera onim, ki so zanjo prelivali svojo kri in zdravje. Danes so po vsej Gorenjski, zlasti na Bledu vojaške bolnice in okrevališča za ranjene in onemogle junake osvobodilne vojne iz vse Jugoslavije, danes so v Bohinju in Kranjski gori okrevališča za deco borcev za svobodo, za deco delavcev in nameščenec; danes so vsi hoteli in vile na Gorenjskem preteptani, da bi zadostili potrebam, ki se postavljajo.

Toda današnje stanje »tujskega prometa« na Gorenjskem je le provizorično. Večini borcem bo vrnjeno zdravje v izpraznjene hotele in okrevališča bodo prišli novi tovariši in tovarišice na okrevanje. Lahko rečemo, da bo treba zgraditi še mnogo novih objektov, da bomo zadostili predvidenim potrebam ki jim more poleg Dalmacije in drugih primernih krajev zadostiti prav Slovenija zaradi svojih naravnih krasot in še bolj zaradi edinstvene planinske klime.

Treba je to vprašanje zagrabiti iz čim širše perspektive iz perspektive vse Jugoslavije, iz perspektive vsega delavskega razre-